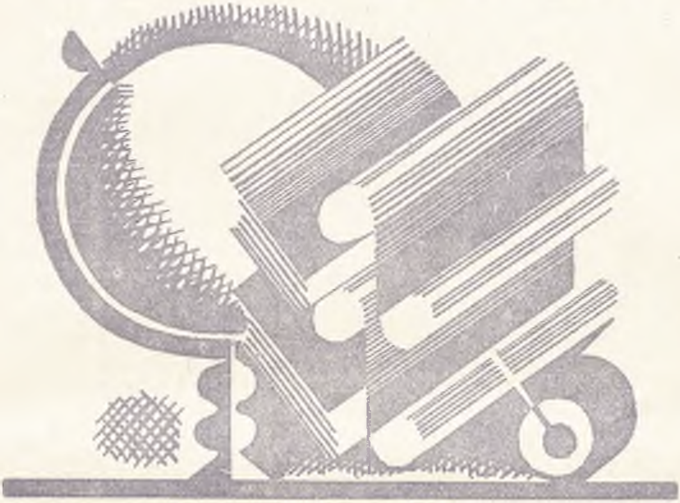
GŁOS

WARSZAWSKI

MIESIĘCZNIK · WARSZAWA

ROK VII. Maj-Czerwiec 1934. Nr. 9-10 (60-61)

TREŚĆ NUMERU:

Rok VII Maj-Czerwiec, 1934 Nr. 9-10 (60-61)

GŁOS WARSZAWSKI

MIESIĘCZNIK

Redaguje Komitet

WYDAWNICTWO ZARZĄDU ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Adres Redakcji i Administracji:
Warszawa, Wybrzeże Kościuszkowskie 35. Tel. 5-87-29

Zwróć uwagę na Komunikat o Walnem Zgromadzeniu!

Od Redakcji.

Niniejszy Nr. Głosu Warsz. wychodzi jako podwójny i jako ostatni w bież. r. szkolnym. Powiększoną objętość N-ru spowodowało umieszczenie w nim wykazu szkół ogólnokształcących i zawodowych oraz artykułów w związku z temi sprawami. Sądzimy, iż tą drogą niesiemy pomoc Nauczycielstwu, na którem spoczywa obowiązek odpowiedniego informowania młodzieży kończącej szkoły powszechne o możliwościach dalszego kształcenia się.

PP. St. Wędrychowskiej i Popławskiej Al. za bezinteresowne zebranie i opracowanie materjału do tego wykazu składamy na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

Koleżankom i Kolegom życzymy miłego spędzenia wakacyj!

Zarząd Oddziału i Redakcja.

Z Walnego Zgromadzenia Oddziału.

W dniu 22 kwietnia r. b. odbyło się Walne Zgromadzenie Członków Oddziału m. st. Warszawy Z. N. P.

Przed przystąpieniem do porządku obrad uczczono pamięć zmarłych w okresie sprawozdawczym członków Oddziału Warsz. Z. N. P. Przewodniczący Zgromadzenia kol. Chróścicki poświęcił dłuższe przemówienie ś. p. kol. J. Smulikowskiemu, wiceprezesowi Zarządu Głównego Z. N. P., podkreślając nieogarnioną i niezastąpioną pracę Jego wielkiego, odważnego i ofiarnego ducha.

Następnie przewodniczący omówił ważniejsze dotychczasowe poczynania Zarządu i projekty pracy na przyszłość. Wobec krzywd, jakie spadły na nauczycielstwo w postaci: pragmatyki, ustawy uposażeniowej, systemu zaszeregowania, dwu wychowawstw, 31 godzin pracy szkolnej, 60 dzieci, pracy na dwie zmiany i t. d. Zarząd Oddziału przeciwdziałał przez delegacje do władz oświatowych, nawiązał kontakt z organizacjami urzędniczemi, brał czynny udział w Kongresie Urzędniczym, odnośne uchwały zebrań ogólnych przedstawił władzom oświatowym i t. d.

Prócz tego Zarząd Oddziału interwenjował skutecznie w sprawie zwolnienia nauczycielek robót kobiecych, w sprawie naucz. kontraktowych, w sprawie remontu mieszkań, opłat za mieszkania i t. p.

Następnie wobec władz magistrackich Zarząd domaga się by:

1. Lokale szkolne były dostarczane najpóźniej do 1 lipca każdego roku,
2) by udział nauczycielstwa w komitetach budowy szkół był zagwarantowany,
3) by zrewidować umowy z właścicielami lokali szkolnych,
4) by telefony szkolne były opłacane przez Wydział IX,
5) by nauczycielstwo mogło brać decydujący udział w polityce oświatowej miasta,
6) by dostarczano nauczycielstwu mieszkań odpowiednich do stanu rodzinnego i kulturalnego,
7) by nie stosowano dopłat różnicy pomiędzy dodatkiem mieszkaniowym a czynszem komornianym,

8) by remontowano mieszkania według przepisów odpowiednich,

9) by zapewniono bezpieczeństwo mienia nauczycielskiego w domach nauczycielskich przez zwiększenie dozorowania,

10) by kontrolki tramwajowe dla nauczycielstwa zastąpić opieczętowaniem legitymacyj urzędniczych, podobnie jak kierownikom,

11) by zwalniano wycieczki szkolne od opłat w muzeach, ogrodach i t. p. a ulgowe przejazdy tramwajowe stosować każdorazowo za okazaniem przez nauczyciela prowadzącego wycieczkę zaświadczenia z kierownictwa szkoły,

12) by nauka dzieci nauczycielskich w szkolnictwie miejskiem tak ogólnem jak i zawodowem była bezpłatna,

13) by stosowano zapomogi dla wycieczek 7 klas szkół powszechnych oraz dawano subsydja dla wybitnych uczniów szkół powszechnych na dalsze kształcenie,

14) by zakładano czytelnie, świetlice, boiska dla dorastającej młodzieży,

15) by kolonje i półkolonje były dostępniejsze dla szerszych mas dzieci,

16) by systematycznie stosowano rozdział bezpłatnych biletów teatralnych dla młodzieży szkół powszechnych,

17) by w sprawach oświatowych był utrzymywany kontakt ze Zw. N. P.

W dalszym ciągu swego przemówienia kol. Chróścicki stwierdza, iż wszyscy żądają od nas pracy i służby, a nikt nas nie broni — ani organizacje oświatowe, w których pracujemy, ani organizacje społeczne, ani społeczeństwo, ani sejm, ani partje polityczne.

Tylko Związek podjął hasło obrony praw nauczyciela i tę obronę musimy wytrwale prowadzić.

Musimy wyrobić w sobie większą ambicję zawodu, a wtedy zjawi się i większa solidarność zawodowa.

Idziemy do mas nauczycielskich, żeby je podnieść, dodać odwagi i w ogniu pracy dla dobra społeczeństwa zdyscyplinować je.

Zarząd Oddziału tworzył kursy programowo-ustrojowe, organizacyjne, kurs przewodników po Warszawie, kurs zajęć praktycznych i t. p.

Przez kursy przeszło około 1500 osób. Jest to już pokaźna liczba ludzi, którzy stopniowo nawiązują kontakt z Zarządem. Ogólne zebrania, szereg posiedzeń różnych sekcyj dają obraz dużego rozmachu, jakiego nabiera nasza stołeczna organizacja

Walczyć będziemy o znowelizowanie pragmatyki, która nas krępuje i zabija ducha inicjatywy, walczyć będziemy, żeby nauczyciel zaczynał pracować w X-ej grupie a nie w XI-ej i do VI-ej szedł automatycznie.

Nie możemy się pogodzić z indywidualnem przesuwaniem do VI grupy.

Nie możemy pogodzić się również z obecnem indywidualnem zaszeregowaniem nauczycielstwa.

Domagać się będziemy, by odpowiednie ustawy a nie widzimisię urzędnika regulowało stosunki.

Obok tego Zarząd widzi konieczność rozwijania planu pracy pedagogicznej. Tak jak obecnie prowadzi się kurs przewodników i zapoczątkowało się kurs zajęć praktycznych, tak w przyszłości projektowany jest kurs humanistyczny, matematyczny, geograficzny, przyrodniczy i t. p.

Praca w sekcjach nabierze właściwego wyrazu, wspierając się na zorganizowanej pracy w rejonach, którą to pracę Związek pragnie całkowicie przejąć. Fundamentem tych wszystkich wysiłków i ogniskiem, które opromieniać będzie całą naszą pracę szkolną będzie poradnia pedagogiczna wraz z pracownią psychologiczną.

Ma to być nietylko poradnia dla rodziców i nauczycieli, lecz pracownia, w której wyrabiać się będą zastępy nauczycieli, pragnących oprzeć naukę szkolną na podstawach naukowych.

Sprawozdanie kasowe dał kol. Juszczyk, skarbnik Oddziału m. st. Warszawy. Bilans roku 1933 został zamknięty nadwyżką 1627 zł. 43 gr., która to kwota została przeznaczona na Fundusz Pomocy Doraźnej. Preliminarz na rok 1934, na sumę 7263 zł. 80 gr., został przez Walne Zzgromadzenie przyjęty.

W wyniku sprawozdania i dyskusji udzielono absolutorjum ustępującemu Zarządowi oraz przyjęto wnioski następujące:

Zaprzestania kompresji godzin na poszczególne przedmioty; dostarczania zastępców za chorych i urlopowanych nauczycieli w wypadku, gdy urlop, lub choroba zapowiada się na dłużej niż 3 dni; zniesienia bezpłatnych praktykantów; przyznania ulg tramwajowych dla wszystkich nauczycieli szkół państwowych i prywatnych, którzy dotychczas nie korzystają ze zniżek tramwajowych, chociaż spełniają rolę takąż samą jak nauczycielstwo szkół powsz. i średnich miejskich, przyznania nauczycielstwu 50% zniżki kolejowej; zwolnienia nauczyciela od większej liczby wychowawstw, poza 1-ną klasą, a kierownika nawet od jednego wychowawstwa; aby Zarząd Oddziału wobec oświadczenia przedstawiciela władz szkolnych m. st. Warszawy na ogólnej Konferencji Kierowników Szkół Powsz. zwrócili się do tych władz o skonkretyzowanie zarzutów, jakie stawiał nauczycielstwu ów przedstawiciel władzy oświadczając, iż nie jest z pracy nauczycielstwa warszawskiego zadowolony; Walne Zgromadzenie Oddz. m. st. Warszawy Z. N. P. wyraża opinję, że wobec nawału prac w szkole poprawianie zeszytów winno się ograniczać tylko do niektórych prac piśmiennych, zwłaszcza wobec problematycznej owocności tej żmudnej pracy.

Wybory do Zarządu, Sądu Honorowego i Komisji Kontrolującej Oddz. m. st. Warszawy wypadły jak następuje:

Do Zarządu Oddziału weszli:

Przewodniczący: **Chróścicki Bronisław.**

Członkowie: 1. Bednarz Jan, 2. Ciesielski Piotr, 3. Dobraniecki Stanisław, 4. Dratwa Antoni, 5. Jastrzębski Jan, 6. Jankowski Feliks, 7. Juszczyk Józef, 8. Kiełczykowski Edward, 9. Konarski Witold, 10. Lewandowski Piotr, 11. Leszek Jan, 12. Malanowski Piotr, 13. Okołowicz Mieczysław, 14. Rysiński Jan, 15. Sawicki Zenon, 16. Sękowska Lucyna, 17. Starościak Jan, 18. Wierciochowa Dioniza, 19. Wyrobiec Stefan, 20. Wysocki Piotr.

21. Pawłowski Czesław, 22. Rajewski Ludwik, 23. Wieczorkiewicz Bronisław, 24. Zygler Tadeusz.

Zastępcy:

1. Morawski Kazimierz, 2. Bagiński Wacław, 3. Roszkowski Czesław, 4. Snopek Wiktor, 5. Jodkowski Edmund.

SĄD HONOROWY:

1. Barej Jan, 2. Ciesielski Józef, 3. Cusin Stanisław, 4. Malczewski Mieczysław, 5. Smulikowska Marja.

Zastępcy:

1. Domagalski Adam, 2. Wołczak Jakób.

KOMISJA KONTROLUJĄCA:

1. Brzeski Adam, 2. Grzybowski Edward, 3. Kartasiński Stanisław, 4. Kostecki Jerzy, 5. Krubski Wacław.

Zastępcy:

1. Januszewski Franciszek, 2. Kochański Józef, 3. Woźniak Władysław.

DELEGATAMI ODDZ. M. ST. WARSZAWY

na Zjazd Okręgu Warszawskiego Z. N. P. zostali wybrani:

1. Bagiński Wacław, 2. Bednarz Jan, 3. Bytnar Stanisław, 4. Brzeski Adam, 5. Ciesielski Piotr, 6. Cichy Marjan, 7. Ciesielski Józef, 8. Czabanowska Zofja, 9. Dargiel Wacław, 10. Dratwa Antoni, 11. Feinsztajn Paulina, 12. Fuchs Marjan, 13. Gabrjelowa Janina, 14. Gremblicka Aurelja, 15. Gierłowski Joachim, 16. Giergelewicz Ignacy, 17. Grzybowski Edward, 18. Jędraszko Czesław, 19. Jodkowski Edward, 20. Jankowski Feliks, 21. Kiełczykowski Edward, 22. Kostecki Jerzy, 23. Kokoszczyński Bolesław, 24. Kunikowski Stanisław, 25. Karpiński Wincenty, 26. Kartasiński Stanisław, 27. Keber Wilhelm, 28. Leszek Jan, 29. Lewandowski Zygmunt, 30. Lechowski Jan, 31. Łaciak Władysław, 32. Łabuz Jan, 33. Malanowski Piotr, 34. Marzysz Bronisław, 35. Morawski Kazimierz, 36. Malczewski Mieczysław, 37. Mroczkowski Józef, 38. Okołowicz Mieczysław, 39. Pawlak Jan, 40. Pürschel Katarzyna, 41. Pytlak

42. Pasterz Stanisław, 43. Rysiński Jan, 44. Roszkowski Czesław, 45. Różański Jerzy, 46. Rusecki Konstanty, 47. Sawicki Zenon, 48. Starościak Jan, 49. Sękowska Lucyna, 50. Smulikowski Adam, 51. Sztockhamer Icchok, 52. Stryczkowski Władysław, 53. Tomczak Antoni, 54. Tomasiewicz Stefan, 55. Wiercioch Wacław, 56. Wyrobiec Stefan, 57. Woźniak Władysław, 58. Waseńczuk Mikołaj, 59. Wyczański Władysław, 60. Witkowski Marjan, 61. Zieleńczykówna Halina.

62. Rajewski Ludwik, 63. Pawłowski Czesław, 64. Snopek Wiktor, 65. Wieczorkiewicz Bronisław, 66. Zygler Tadeusz.

Referat: „O bezpłatne nauczanie w nowej Konstytucji" ze względu na wagę zagadnienia i spóźnioną porę został odłożony.

Na tem zebranie zakończono.

Wobec nowego roku szkolnego.

Z przeprowadzonych w r. b. zapisów do publ. szkół powsz. wynika, iż po odliczeniu kończących szkołę powsz. oraz opuszczeniu szkoły przez tych, którzy przekroczyli wiek obowiązku szkoln., ogólna liczba dzieci w szkołach w porównaniu z r. ub. powiększy się o 10.000.

W jaki sposób przyrost ten zostanie wchłonięty w istniejący już aparat szkolny? Otóż według informacyj ze źródeł miarodajnych dowiadujemy się, że przyrost ten nie wpłynie zupełnie na przyrost etatów nauczycielskich, ani też izb szkolnych. Jedynie przez zwiększenie przeciętnej liczby dzieci w klasach do 60 (Przeciętna dla szkół warsz. w r. przyszłym ma wynosić 56 dzieci na klasę), rozwiązany zostanie problem realizacji powszechności nauczania. A zatem liczba nauczycieli na r. szk. 1934/5 nie ulegnie zmianie i zamykać się będzie cyfrą 1988 osób.

Po tych wszystkich posunięciach oszczędnościowych, jakie mieliśmy w r. ub., posunięcie tegoroczne będzie, zdaje się, ostatnią deską ratunku w organizacji szkolnictwa powsz. w Warszawie. Rzecz prosta, iż ratunku problematycznego, gdyż skutki takiego postawienia sprawy objawią się niebawem. Pan

inspektor Wiatr na ostatniej Konferencji Kierowników szkół warszawskich wyraził się, że ocena dla szkół warszawskich wypada niezbyt pomyślna. Oświadczenie to padło wobec przedstawiciela władz II instancji, który oświadczenia nie sprostował, a zatem samooskarżenie podwładnego wraz z zebranem gronem kierowników przyjął do wiadomości. Jeśli więc tak pobieżne wizytacje, jakie jest w stanie przeprowadzać kuratorjum, a następnie Inspektorat, wykazują obniżenie się poziomu szkoły, to gruntowne wniknięcie w warunki i rezultaty pracy ucznia i nauczyciela dałoby zapewne o wiele czarniejszy obraz rzeczywistości. Bo nie możemy taić przed sobą faktu, że wyniki pracy nauczyciela nie są współmierne do ogromu włożonego w tę pracę wysiłku. Wyniki te niwelują właśnie warunki pracy, o które właściwie i dziwnie nikt poza nauczycielem nie przejawia troski, a które z każdym rokiem stają się coraz uciążliwsze. Przecież choćby taka niedawna przeciętna na klasę 42 dzieci była czemś innem, niż ta sama liczba obecnie. Dziecko rodziców coraz bardziej ubożejących staje się coraz podatniejsze na niedomagania zdrowotne, coraz gorzej zaopatrzone w niezbędne pomoce naukowe i t. p. Ogarnienie pieczą 42 dzieci a 60-rga i przytem nerwowych, źle odżywianych i odzianych musi być trudniejsze w wypadku drugim. Realizując hasło „tyle dzieci w klasie, ile się zmieści“, udało się w organizacji szkół na r. przyszły uniknąć braku nowych etatów. Lecz preliminarz ten budzić musi w nas obawy o bilans zamknięcia. To też przyjmując stan taki jako konieczność, musimy życzyć sobie i od naszych zwierzchników innego ustosunkowania się do pracy nauczyciela. Chcemy z tamtej strony oczekiwać troski o ulgę w naszej pracy, chcemy, by problem odciążenia nauczyciela od dodatkowych oraz nieprodukcyjnych obowiązków stał się aktualnym tematem obrad zespołów wszystkich instancyj oświatowych w Polsce. Pewne przebłyski tych poczynań widzimy w nowem postawieniu sprawy przygotowań się nauczyciela do lekcyj (słynne warszawskie „rozkłady okresowe“, oby nie odżyły więcej!); w tym też kierunku zmierzają zarządzenia co do ilości organizacyj na terenie szkoły, co do składek i t. p. Nie mogą to jednak być tego rodzaju „ułatwienia“, jakie propaguje jeden z inspektorów stołecznych, żądając, by w rozkładach godzin lekcyjnych koniecznie były

„okienka". Nie sądzimy, aby takie przymusowe okienka podnosiły wydajność pracy nauczyciela i by w jego mniemaniu nie trąciły złośliwością.

Bież. rok szkolny obfitował w dużą ilość nowych emerytów, wskutek czego opróżniała się pewna ilość etatów. Wyrażamy pogląd, iż miejsca te winni zająć ci z kontraktowych, którzy pracują już dłuższy czas w zawodzie nauczycielskim.

Jesteśmy przeciwni dalszemu zatrudnianiu w szkolnictwie bezpłatnych praktykantów. Przykrem zdziwieniem są dla nas poglądy, aby liczbę godzin pracy praktykanta bezpłatnego zrównać z liczbą godzin nauczyciela płatnego. Czyż tegoroczne wypadki zemdleń tych ludzi w szkole z wycieńczenia, rezygnacja z pracy już pod koniec roku, kiedy to „bezpłatnemu" nie starczyło sił wytrwania dalszego w nadziei, że może w roku przyszłym będzie płatnym — nie są jaskrawym dowodem, że „praktyka" w tej formie nie powinna mieć miejsca w naszem szkolnictwie i przytem wówczas, gdy wyrostek w obozie pracy ma nietylko bezpłatny ubiór, wyżywienie lecz i zapłatę za pracę. To też słuszną była opinja kierowników szkół warszawskich, wyrażona na ich konferencji w maju r. b., że o ile utrzyma się zasada zatrudnienia bezrobotnych nauczycieli, to winni być oni opłacani z Funduszu Pracy.

Przeludnienie klas odbije się dodatnio jedynie na polityce lokalowej Miasta. Lokali na szkoły nie zbraknie. Do szkół o jednej zmianie dzieci idziemy w szybkiem tempie, i tak np. w r. przyszłym podobno 1/3 izb wykorzystana będzie tylko jednorazowo. Miasto może więc powoli dążyć do likwidacji lokali nieodpowiednich.

Gdybyśmy chcieli w rozmyślaniach naszych przejść do r. szkoln. 1935/6, wówczas musielibyśmy stwierdzić, że świeżego przyrostu dzieci nie będzie już można „rozpylić" po klasach. Potrzebne będą i nowe etaty i nowe izby.

Tymczasem nowy rok szkolny spotkać musimy z nastawieniem się na pracę w pogorszonych warunkach, musimy pracę tę podjąć z wiarą, iż obowązek swój spełnimy możliwie najlepiej.

Czy już wypełniłeś ankietę w sprawie składki członkowskiej?

O właściwą selekcję dzieci do szkół specjalnych.

Nazwą szkół specjalnych obejmuje się w Polsce szkoły dla dzieci głuchoniemych, ociemniałych, umysłowo upośledzonych i trudnych do prowadzenia. Szkoły te znajdują się tylko w większych miastach. Według stanu z dnia 1.XI 1930 r.*) Warszawa posiada:

3 szkoły dla 404 dzieci głuchoniemych,

1 szkołę dla 52 dzieci ociemniałych,

5 szkół dla 988 dzieci umysłowo upośledzonych,

2 szkoły dla 195 dzieci trudnych do prowadzenia.

Liczba tych szkół od 1930 r. nie zwiększyła się, nieznacznie stosunkowo wzrosła liczba dzieci w poszczególnych szkołach pierwszych trzech kategoryj, natomiast obserwujemy silny napór na szkoły dla dzieci trudnych do prowadzenia. Jakkolwiek obie te szkoły znajdowały się dotychczas w niesłychanie fatalnych warunkach lokalno - higjenicznych (patrz artykuł „W obronie dzieci szkół specj.“ — „Głos Warszawski‘ Nr. 9 z 1933 r.), to jednak napływ chłopców do tych szkół w ciągu czterolecia był tak wielki, że, mimo ciasnoty, szkoły zmuszone były zwiększyć ilość miejsc prawie o 50%.

Bo trudno nie przyjąć dziecka zrozpaczonej matki, porzuconej przez męża — alkoholika, nie przyjść z pomocą szkole powsz., gdzie w przepełnionych klasach tak trudno opanować grupę 60-ga dzieci, w której jedno zdemoralizowane dziecko rozsiewa zgniliznę moralną.

Ciekawe, że szkoły specjalne dla dzieci umysłowo upośledzonych zdobyły sobie większe prawo obywatelstwa. Widocznie uboższy stan materjalny rodziców dzieci zdemoralizowanych odegrał tu swoją rolę.

A przecież liczba dzieci trudnych do prowadzenia jest niewątpliwie znacznie większa, aniżeli dzieci umysłowo upośledzonych.

Przed tygodniem zatrzymuje mnie na ulicy (prowadziłem wycieczkę szkolną) p. X. z 15-letnim chłopcem i ze łzami w

---

*) Szkoła Specjalna R. 1930. Str. 234.

oczach powiada: „Może pan mi wskaże zakład dla tego chłopca, który skończył 2 oddz. szkoły powsz., jest trochę niedorozwinięty i grozi mu droga występku. Jestem sąsiadką jego starej matki, która nie może z nim sobie dać rady. Zgłaszałam się do wszystkich znanych mi szkół i wszędzie nie chcą go przyjąć. Ksiądz proboszcz powiedział, że wystarczy przysłać go przez kilka niedziel do kościoła na nauki katechizmowe — to dla niego całkiem wystarczy" (dosłownie!). Kadry dzieci — żebraków już od 5-ciu lat, którym ojciec zginął na wojnie przed 10-cioma (!) laty (bo mama tak kazała mówić) zwiększają się. A gdzie respektowanie ustawy, zabraniającej kolportowania gazet dzieciom w wieku szkolnym? Jakie wychowanie daje im ulica Warszawy? Oto zagadnienia, niecierpiące zwłoki.

Nie jest także właściwie rozwiązana sprawa przyjmowania uczniów do istniejących dwóch szkół specjalnych dla trudnych do prowadzenia chłopców. Jeszcze w kwietniu mamy zgłoszenia. Nie można prowadzić normalnej pracy, skoro przez cały rok szkolny napływa ciągle świeży materjał. Należałoby ustalić termin przesyłania tych dzieci ze szkół powsz. Nie narażałoby się rodziców na kupno w tym samym roku szkolnym różnych podręczników, umożliwiłoby się szkole specj. zorganizowanie normalnej pracy, a szkoła powsz. po selekcji w czasie próbnego okresu pod fachowem okiem nauczycieli w szkole specj. zostałaby odciążona z najbardziej trudnych typów.

Obecnie „sprytniejsze" szkoły „oczyszczają" sobie klasy na początku r. szk. (kiedy jeszcze są miejsca w szkole specj.) z mniej lub więcej niepożądanego elementu, zabierając w ten sposób miejsca dzieciom, któce istotnie specjalnej opieki wymagają. Przed 2-oma laty w mojej klasie było 40% uczniów z jednej klasy takiej właśnie „sprytnej" szkoły.

Kwestjonarjusz, kwalifikujący dziecko do szkoły dla trudnych do prowadzenia jest tak ogólny, że na podstawie jego można przesłać: 1) dziecko, które miało na terenie szkoły powsz. jakieś sporadyczne nieporozumienie, wywołane często przez samo dziecko jedynie dlatego, że chciało się dostać do szkoły specj., bo tam są orkiestry, dostaje się bezpłatnie przejazdy tramwajowe i t. p., 2) dzieci normalne, którym grozi

demoralizacja, a które winny znaleźć się, ze względów wychowawczych w zakładzie dla dzieci normalnych, 3) dzieci psychopatyczne, które wymagają klinicznego leczenia, 4) dzieci umysłowo upośledzone z defektami sfery moralnej, które nie nadają się ani do szkoły dla dzieci umysłowo upośledzonych, ani do szkoły dla trudnych do prowadzenia, a winny znaleźć się w oddzielnie zorganizowanej klasie lub zakładzie.

Wykaz dzieci anormalnych pozwoliłby zorjentować się w tak różnolitym materjale na terenie szkoły powsz. w dzisiejszych warunkach i dzięki odpowiedniej organizacji omawianego zagadnienia uniknęłoby się w przyszłym r. szk. wiele poruszonych przeze mnie usterek.

W tej sprawie wpłynęło od Koła Nauczycieli dzieci trudnych do prowadzenia odpowiednie pismo do Inspektoratu Szkolnego m. st. Warszawy. Czekamy na zarządzenie.

Z. Lewandowski.

W sprawie opieki nad młodzieżą kończącą szkoły powsz. w Warszawie.

Podsekcja Psychologiczna przy Oddziale Warsz. Z. N. P. zapoczątkowała w bieżącym roku szkolnym szereg prac, wchodzących w zakres opieki psychologicznej nad dziećmi, będącemi w szkole, jak również nad młodzieżą, kończącą szkoły.

Sytuacja młodzieży, opuszczającej szkoły powsz., wymaga energicznej akcji, w celu zmniejszenia krzywdy, jaka ma miejsce przy obecnym stanie rzeczy. Dzieci zamożniejszych rodziców nawet mniej zdolne, wykazujące średnią, a nawet małą inteligencję i mierne postępy, dostają się do gimnazjum dzięki domowej pomocy w naukach i specjalnemu przygotowaniu do egzaminów wstępnych, natomiast młodzież szkół powsz. o wybitnej nawet inteligencji i bardzo dobrych postępach szkolnych, lub przejawiająca uzdolnienia specjalne, np. w kierunku technicznym, zawodowym lub artystycznym, nie jest w możności,

z powodu braku środków, kształcić się dalej stosownie do swych uzdolnień. Ogółem nie kształci się nigdzie przeszło 50% młodzieży szkół powsz. Dużą przewagę, bo aż 2/3 (70%) wśród przymusowo próżnującej młodzieży, stanowią te właśnie dzieci, które pragnęły uczyć się i wykazywały uzdolnienia w rozmaitych kierunkach.

Ustawa, dotycząca pracy młodocianych, nie pozwala zarobkować przed ukończeniem pietnastego roku życia. Młodzież najbiedniejsza po ukończeniu 14 lat, czyli po przekroczeniu wieku, objętego obowiązkiem szkolnym, wałęsa się, nie wiedząc co robić. Słuszny jest zakaz zarobkowania przed szesnastym rokiem życia, ale postępując konsekwentnie, należałoby albo przedłużyć o rok wiek obowiązku szkolnego, albo umożliwić młodzieży zdobywanie wiadomości zawodowych na rocznych dziennych kursach.

Ukończenie szkoły powsz. nie daje należytego przygotowania ani do dalszej pracy samokształceniowej, ani do pracy zarobkowej. Z kilkuletniej nauki w szkołach zawodowych mogą korzystać zdolniejsi i zamożniejsi. Ogół młodzieży, nie otrzymując żadnego przygotowania fachowego, tworzy kadry niewykwalifikowanych pracowników fabrycznych, otrzymuje marne wynagrodzenie i staje się pastwą wyzysku (informacje z Min. Op. Społ.).

Nie znajdując zajęcia i nie mając należytej opieki lub wskazówek, dawni uczniowie szkolni ulegają zgubnym wpływom ulicy, pracując w najlepszym razie jako gońcy, pomocnicy woźnych, sprzedawcy gazet.

Wobec takiego stanu rzeczy nauczycielstwo nie może zajmować postawy biernej. Dla szkoły powsz. jest sprawą pierwszorzędnej wagi jaki los czeka jej wychowanków, w jaki sposób zostaną zużytkowane wieloletnie wysiłki pracy szkolnej. W roku 1928 została zapoczątkowana akcja w kierunku niesienia pomocy najzdolniejszej a najbiedniejszej młodzieży. Praca ta skupiła się przy Sekcji Opieki nad Młodzieżą, kończącą Szkoły Powsz. przy Radzie Szkolnej, gdzie zostało utworzone Biuro Porad Szkolnych, które umieszcza 200 do 300 młodzieży rocznie w gimnazjach i szkołach zawodowych.

Korzyść jest podwójna: młodzież uboga nie marnuje swych zdolności, przyczyniając się do dorobku kulturalnego, a szkoły średnie, otrzymując najlepszy element ze szkół powsz., zwiększają liczbę uczniów dobrych, a nawet wzorowych. Naogół jednak, liczba dzieci, umieszczonych w szkołach średnich, jest nieznaczna w porównaniu z potrzebami młodzieży. Biuro Rady Szk. może umieścić bezpłatnie zaledwie jedno dziecko z każdej szkoły powsz. Liczba miejsc, zaofiarowanych przez średnie szkoły prywatne, jest stosunkowo bardzo mała, a gimnazja prywatne przyjmują kandydatów na podstawie egzaminów wstępnych konkursowych. Niektóre szkoły techniczne i rękodzielnicze stosują selekcję zawodową, skutkiem czego uczniowie zdyskwalifikowani odpadają, nie mogąc dostać się do tych szkół. Mniej zdolni i najbiedniejsi nie otrzymują praktycznego przygotowania do życia.

Pragnąc poprawić sytuację młodzieży, kończącej szkoły, Podsekcja Psychologiczna czyni starania u władz szkolnych zarówno o miejsca w państw. szkołach, jak również zabiega o tworzenie dziennych rocznych kursów przysposobienia zawodowego dla tych wszystkich, którzy nie mogąc dostać się do żadnej szkoły, są skazani na przymusową bezczynność. Niezależnie od tych starań, członkowie Podsekcji przystąpili do organizowania: 1) Pracowni Psychologicznej dla użytku młodzieży, kończącej szkoły powsz., 2) Biura Informacyjnego w zakresie poradnictwa szkolnego i zawodowego dla użytku nauczycielstwa, młodzieży i rodziców, 3) Poradni Wychowawczej zarówno dla użytku szkół powsz. jak i średnich.

Zarząd Podsekcji Psychol. tworzą: J. Bużycka (przewodnicząca), p. M. Kaczyńska (vice-przewodnicząca), p. H. Dehnelowa (sekretarka), oraz wszystkie osoby, przewodniczące w Komisjach: pp. J. Głodowska, Natalja Hanowa, Krywonosiuk, Popławska, Wędrychowska. Prace w Komisjach obejmują następujące działy: 1) Opiekę nad młodzieżą, kończącą szkoły, 2) Opiekę nad młodzieżą, nastręczającą trudności w pracy szkolnej, 3) Organizację Biura Informacyjnego, 4) Organizację prac, związanych z Ośrodkiem Obserwacyjnym, 5) Pośrednictwo szkolne i zawodowe.

Działalność poszczególnych Komisyj wykazała konieczność uzgadniania prac, wchodzących w zakres opieki psychologicznej nad młodzieżą szkolną. Celowi temu służy obecnie Ośrodek Opieki Psychologiczno-Wychowawczej nad Młodzieżą Szkolną przy Oddziale Warsz. Z. N. P.

Uważając sprawę opieki nad młodzieżą, kończącą szkoły powsz. za najbardziej aktualną i palącą, Podsekcja Psychol. przystąpiła w bieżącym roku szkolnym do organizowania pomocy szkołom powsz. dla celów poradnictwa zawodowego. Dotychczas tylko na jednym odcinku Warsz., a mianowicie na Pradze, wszystkie szkoły powsz. danej dzielnicy mają dla swego użytku pracownię psychol. dzięki czemu, młodzież, kończąca szkoły w całym rejonie 7-mym a częściowo i 5-tym, stale korzysta z opieki psychol.

Poradnia zawodowa przy Oddziale Warsz., którą prowadzi p. J. Głodowska, objęła w bieżącym roku szkolnym opiekę nad szkołami w rejonie II i V. W rejonach tych zbadano siódme oddziały w tych szkołach, które dotychzas nie były objęte opieką psychol. (Ogółem zbadano 700 dzieci). W Warsz. 119 szkół powsz. posiada oddziały 7-me. W 75-ciu szkołach zostały zbadane wszystkie dzieci, kończące szkoły.

W pozostałych szkołach zostanie zbadana młodzież, mająca korzystać za pośrednictwem Rady Szkolnej z dalszej bezpłatnej lub ulgowej nauki w szkołach średnich i zawodowych.

W bieżącym roku szkolnym są czynione starania, aby każdy rejon posiadał swój ośrodek, koncentrujący wszelkie poczynania wchodzące w zakres poradnictwa szkolnego i zawodowego. Zbyt mała liczba pracowni psychol. uniemożliwia zbadanie wszystkich dzieci, opuszczających szkoły w roku bieżącym. Tworzenie Ośrodków w rejonach ma na celu ułatwienie współpracy ze szkołami dla celów poradnictwa, oraz unormowanie opieki społecznej nad młodzieżą, kończącą szkoły w całej Warszawie. Podajemy poniżej spis Pracowni Psychologicznych, które pełnią funkcje Ośrodków Opieki Psychologicznej w Warszawie:

Rejony	Nazwa Pracowni	Adres	Telefon
I	**Poradnia Zawodowa Tow. Przyjaciół Dzieci imienia Juljusza Kraushara**	Dzielna 20, m. 27.	
II	**Pracownia Psychol. Oddziału Warsz. Z. N. P.**	Dobra 6 (parter).	
III	**Poradnia Warsz. Stow. „Służba Obywatelska"**	Wspólna 81.	845-27
IV	**Pracownia Psychol. Rady Szk.**	Królewska 23.	583-49
V	**Pracownia Zawodowa Oddziału Warsz. Z. N. P.**	Dobra 6 (parter).	
VI	**Pracownia Psychotechniczna Miejska**	Szpitalna 10.	2-23-76
VII	**Poradnia Psychologiczna Inspektoratu Szkolnego**	ul. Otwocka 3 na Pradze, w gmachu szkolnym.	10-13-41

Biuro Informacyjne w zakresie poradnictwa szkolnego i zawodowego przy Oddziale Warsz. Z. N. P., z powodu braku lokalu, było czynne tylko dorywczo. Od września r. b. instytucja ta zacznie funkcjonować normalnie w godzinach popołudniowych (Gmach Związku. Parter). Narazie zostaną uruchomione następujące działy:

1. Dział informacyjny dla użytku nauczycielstwa.
2. Dział informacyjny dla użytku młodzieży.
3. Dział opieki społecznej (Pomoc doraźna, stypendja).

Poradnia Wychowawcza, której cele i zadania, z powodu braku miejsca, nie mogą być opublikowane w niniejszym numerze, zostanie otwarta w październiku r. b. (Udział w pracy biorą: pp. M. Kaczyńska, Wuttkowa, Polletur.

Pragnąc ułatwić szkołom obznajmianie młodzieży z warunkami, stawianemi przez szkoły średnie i zawodowe, został opracowany Informator Szkolny, zawierający spis szkół, z których może korzystać młodzież, kończąca szkoły powszechne. Podajemy również do wiadomości nauczycielstwa spis pracowni i poradni psychologicznych, oraz biur pośrednictwa pracy dla użytku młodocianych w Warszawie.

8/5—1934.

Janina Krasuska-Bużycka.

Młodzież, wychodząca ze szkół powszechnych — a rynek pracy.

Ogromna większość młodzieży, po ukończeniu lat 15-tu musi przystępować do pracy zawodowej w fabrykach, w warsztatach, w handlu i w biurach. Na systematyczne kształcenie zawodowe brak funduszów, a przyszły zarobek młodocianego stanowi często jedyne źródło jego własnego utrzymania i niezbędną pomoc dla istnienia rodziny. Młodzież, po wyjściu ze szkoły, marzy o tem, ażeby połączyć konieczne zarobkowanie ze szkoleniem zawodowem: w tym celu poszukuje t. zw. „praktyk" płatnych w zakładach przemysłowych i w warsztatach rzemieślniczych. Pomimo tego, że nowe programy szkolne dążą do zbliżenia szkoły z życiem, że starają się zaznajamiać uczniów ostatnich klas z różnemi zawodami, to jednakże, tymczasem, nasza młodzież, stając wobec konieczności znalezienia sobie pracy, znajduje się w specjalnie trudnych warunkach. Daje się wyraźnie odczuwać brak zorganizowanej pomocy społecznej, któraby informowała wstępujących w życie o stanie rynku pracy, o warunkach zatrudniania młodzieży, o widokach na przyszłość, związanych z wykonywaniem pewnego zawodu. W r. 1932 zorganizował Instytut Gospodarstwa Społecznego (Sekcja spożytkowania Wczasów) ankietę wśród młodzieży robotniczej pod tyt.: „Moja praca zarobkowa, opis jej dziejów i przeżyć z nią związanych". Odpowiedzi na tę ankietę mówiły o różnorodnych poglądach młodzieży na pracę zarobkową, o różnych przeżyciach, związanych z poszukiwaniem pracy — tylko co do jednego punktu byli zgodni wszyscy. Wszyscy skarżyli się bądź pośrednio, bądź bezpośrednio na brak pomocy i wskazówek przy poszukiwaniu zajęcia, stwierdzali, że najczęściej przypadek decydował o wyborze pracy.

W Niemczech, na wiosnę zestawiają specjalne statystyki o zapotrzebowaniu młodzieży do warsztatów pracy — statystyki te służą dla orjentacji absolwentów szkół powszechnych. Podobnie dzieje się i w Rosji Sowieckiej, gdzie poradnictwo zawodowe stało się ogniwem, wiążącem szkołę z życiem pracy.

I nasze poradnie zawodowe zdają sobie sprawę z tego, że nie wystarcza udzielanie porady, że należy wskazać dziecku

drogę, prowadzącą do zdobycia kwalifikacyj zawodowych przez umieszczenie go we właściwym warsztacie pracy lub w szkole zawodowej. Obejmująca wszystkie poradnie zawodowe Okręgu Warszawskiego — „Komisja do Spraw Poradnictwa i Psychotechniki przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Warszawskiego" — wysuwa wobec władz szkolnych konieczność stworzenia Biura pośrednictwa w szkoleniu zawodowem już od lat kilku. Ponieważ realizacja projektów Komisji napotyka tymczasem na pewne trudności, przeto postanowiono w roku bieżącym zorganizować własnemi siłami Komisji zaczątek takiej działalności.

W tym celu nawiązała Komisja kontakt z instytucjami społecznemi, które mogą dostarczyć informacyj, dotyczących rynku pracy w Warszawie, potrzebnych młodzieży przy poszukiwaniu praktyk zawodowych i pracy zarobkowej. Więc, dzięki danym, posiadanym przez Izbę Rzemieślniczą, można będzie zdobyć wiadomości, określające ilość młodzieży, zatrudnionej w roku bieżącym w warsztatach rzemieślniczych. Przez porozumienie z zarządami poszczególnych cechów rzemieślniczych uda się zebrać ściślejsze informacje o czasie i sposobie praktykowania młodzieży w różnych rzemiosłach.

Izba Przemysłowo-handlowa, Stowarzyszenie Kupców Polskich i Inspektorat Pracy dostarczą danych, dotyczących zatrudnienia młodocianych w fabrykach i w handlu. Przytem, ze względu na potrzebę zarobkowania młodzieży nie ogranicza się Komisja do zdobywania informacyj o „praktykach", ale zbiera dane i o zatrudnianiu młodocianych, jako pomocy warsztatowych. Różnica pomiędzy praktykantem, a pomocnikiem warsztatowym polega na tem, że w stosunku do praktykanta pracodawca bierze na siebie zobowiązanie nauczenia zawodu, a po ukończeniu nauki wydaje świadectwo, stwierdzające przygotowanie do danego zawodu, uprawniające do otwierania własnych warsztatów.

Wogóle, organizacja mająca na celu pomaganie młodzieży, poszukującej pracy, winna znać złe i dobre strony szkolenia zawodowego w warsztatach czynnych w porównaniu z przygotowaniem, którego udziela szkoła zawodowa.

Szkoła zawodowa organizuje swoje zajęcia teoretyczne i

praktyczne tylko ze względu na pożytek kształcącej się młodzieży. Pracodawca nie kieruje się względami pedagogicznemi, wydzielając pracę praktykantom. Decydującym czynnikiem przy wyborze rodzaju pracy są aktualne zamówienia — przy ujednostajnieniu sposobów produkcji zacieśnia specjalizację młodzieży. Przerzucanie praktykantów od jednego warsztatu do drugiego w obrębie tej samej fabryki jest pożądanem ze stanowiska ucznia, który w ten sposób zaznajamia się z pewną gałęzią przemysłu; pracodawca unika zmiany miejsca dla pracownika, bo to pociąga za sobą stratę czasu i odbija się na zyskach. Prawie zawsze decyduje o przyjęciu młodocianego — jego taniość jako siły roboczej.

Jednakże, znając ujemne strony szkolenia zawodowego w warsztatach czynnych, nie należy zapominać i o dodatnich stronach tych „praktyk". Więc, przedewszystkiem, szkolnictwo zawodowe nie jest jeszcze tak rozbudowane, ażeby mogło objąć całą młodzież, wychodzącą ze szkół powszechnych. Dzięki „praktykom' może się wdrażać do pracy zawodowej znaczna część młodzieży, która inaczej nie zdobyłaby żadnej znajomości zawodu. Zetknięcie się z życiem rzeczywistem wpływa nieraz na wyrobienie samodzielności.

W związku z zawodową pracą młodzieży otwiera się duże pole dla działalności instytucji, pomagającej młodzieży w zdobywaniu pracy. Przez odpowiedni dobór kierowników, których autorytet uznawaliby i pracodawcy i młodzież można złagodzić niejedno tarcie pomiędzy pracodawcą a młodocianym pracownikiem, wpływać na uspołecznienie obu stron, mając zawsze na widoku dobro młodzieży.

Jadwiga Zawirska.

Od Zamku do Belwederu.

II.

(dokończenie).

Nowy-Świat — Aleje — Krakowskie Przedmieście.

Pałac Staszica, siedziba Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Kasy im. Mianowskiego i niektórych Zakładów Naukowych Uniwersytetu, otwiera długą linję Nowego Świata, rozbudowanego na gruntach dawnej wsi, zwanej Kałęczyn. Skąd powstała nazwa Nowy Świat różnie tłumaczą. Podobno był jakiś sklep, czy zakład, nad którym umieszczony był globus, zwykle przez lud zwany „Światem". Jakoby stąd poszła nazwa dość niezwykła w mieście: Nowy Świat.

Ponieważ na tej linji niema tylu pamiątkowych gmachów, co na Krakowskiem Przedmieściu, przeto wycieczka może pospieszniej przebywać ten teren.

Po stronie parzystej zasługują na uwagę: Nr. 64 targ, zwany „Sułkowskie", niegdyś wykwintny pałac ks. Sułkowskich, z teatrem, salą na reduty. Nr. 40 stoi na miejscu dawnego cmentarza. Był to pierwszy cmentarz pozakościelny w Warszawie (1780). Nr. 18 pałac Branickich, obecnie mieści ambasadę angielską. Nr. 14 gmachy dawnej Izby Obrachunkowej, dziś należy do Ministerstwa Komunikacji. Był tu dwór i ogrody Szczęsnego Potockiego.

Nowy Świat kończy się przy placu Trzech Krzyży. Był to koniec szeregu kaplic Kalwaryjskich, idących od Belwederu wzdłuż Aleji Ujazdowskich. Była tu Golgota z trzema krzyżami, z których dwa pozostały, a na miejscu trzeciego postawił Marsz. W. Kor. Franciszek Bieliński figurę Św. Jana Nepomucena na pamiątkę wybrukowania Warszawy (1752).

Stojący na placu Kościół Św. Aleksandra zbudowany został w 1818 r. przez Aignera z następującej okazji. Po Kongresie Wiedeńskim, który przywrócił tytuł „Królestwa Polskiego", wdzięczni Polacy zamierzali u wejścia na Aleje wznieść wielki łuk tryumfalny na cześć wracającego z Kongresu cara Aleksandra I. Car uprzejmie podziękował, zaznaczając, że raczej wolałby widzieć Kościół, czem niepomiernie ujął pobożnych

Polaków, ten „najchytrzejszy z bizantyjczyków“, jak Aleksandra nazywał Napoleon. Kościół mały, w kształcie rotundy Panteonu wzniesiony w 1890 został przebudowany i powiększony według planów Dziekońskiego. Wewnątrz parę ładnych obrazów i rzeźb.

Naprzeciwko skweru i obrzydliwych budynków targowych stoi Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych, wzniesiony w 1817 r. staraniem czcigodnego Ks. Jakuba Falkowskiego.

Okazały gmach gimnazjum im. Królowej Jadwigi otwiera wejście do najpiękniejszej z ulic Warszawy, do Alei Ujazdowskich. Szereg kamienic banalnych rozpoczyna ulicę. Wyróżnia się w nich dom Nr. 36 z karjatydami. Jest to własność rodziny Strzałeckich, z których ś. p. Antoni artysta malarz, zgromadził tu cenne zbiory sztuki.

Park Ujazdowski założono w 1896 r., zdobi go figura gladiatora Welońskiego i Ewa Wittiga. Wielkie drzewa alei sadzone były za Stanisława Augusta. Za parkiem zabudowania szpitala Ujazdowskiego, gdzie mieści się też główny pałac Ujazdowski. Był tu dwór myśliwski ks. ks. Mazowieckich. W 1261 r. na dwór ten napadli Litwini i Rusini i zamordowali ks. Ziemowita Mazowieckiego. Wyjeżdżały tu z Warszawy na letnie mieszkanie kr. Bona i Anna Jagiellonka, a w pałacu odegrano tu przed Batorym i Anną Jagiellonką „Odprawę posłów greckich“ Jana Kochanowskiego. Było to więc pierwsze w Polsce świeckie przedstawienie teatralne.

Za Agrykolą ciągnie się Ogród Botaniczny na miejscu dawnych, jeszcze mazowieckich ogrodów i szklarni; ogród założono w 1819 r. pod dyrekcją prof. Uniw. Warsz. Szumberta. Obok ogrodu wznosi się Obserwatorjum Astronomiczne z 1823 r. według planu Aignera. Dalej park łazienkowski z pomnikiem Szopena dłuta Wacława Szymanowskiego. W parku letni pałac Stanisława Augusta.

Kończy Aleje Pałac Belwederski. Stał tu dawniej kościołek na wzgórzu. W 1659 Krzysztof Pan Kancl. W. Lit. wybudował pałac dla swej żony włoszki Lascaris. Rozległy widok z okien pałacowych na dolinę Wisły i smugę lasów na prawym brzegu rzeki był bardzo piękny, stąd nazwano pałacyk Belwederem (piękny widok). W 1822 budowniczy Kubicki na miejscu daw-

nego wzniósł obecny pałac dla W. Ks. Konstantego. Obecnie pałac Belwederski, jako rezydencja Pierwszego Marszałka Polski i Wskrzesiciela Niepodległości Józefa Piłsudskiego, wplótł swą nazwę w dzieje Narodu, i często symbolizuje wolę Wodza. Stąd pospolite dziś określenie: „Belweder tak kazał", „Belweder sobie nie życzy", „myśl Belwederu jest taka" i t. p.

Przechodzimy teraz na drugą stronę. W budynkach obecnej straży pałacowej Stanisław August założył fabrykę fajansów. Sławne wazony „Belwedery" zobaczyć można w Muzeum Narodowem. Od Bagateli aż do Alei Szucha zabudowania b. Suworowskiego Korpusu Kadetów, obecnie zajęte przez urzędy państwowe. Parterowy domek na rogu to stara „Karczma na rozdrożu". Szereg pięknych domów o charakterze willowym zdobi tę stronę ulicy. Wyróżnia się pałac Sobańskich, Nr. 11 zajęty na ambasadę Stanów Zjednoczonych. Na rogu Alei Róż — Dolina Szwajcarska. Na dawnych gruntach bazyljańskich w 1827 założono ogród, gmach koncertowy. Siedziba Warsz. Tow. Łyżwiarskiego. W tej połaci domów chętnie lokują się poselstwa i ambasady, jak np. Francuska (Nr. 31) Belgijskie pos. (23), Bułgarskie (39), Estońskie (9), Jugosłowiańskie (33), Rumuńskie (47).

Przez Plac Trzech Krzyży wracamy na Nowy Świat (numery nieparzyste). Na rogu Alei Jerozolimskiej potężny gmach Banku Gospodarstwa Krajowego, wykładany cennym kamieniem andezytem z pod Krościenka. Był tu dawniej ogród przy biurach Okręgu Komunikacji. Stał w ogrodzie mały pawilon handlowy, gdzie pokazywano pierwsze kino w Warszawie. Ekran był wielkości kartki z kajetu. Demonstrowano dwa filmy: jeździec na koniu i skoczek. Była to sensacja, a sala na jakieś 20 osób!

Nr. 19 pałac Kossakowskich, Nr. 57 „Stara Poczta", Nr. Nr. 67—69 pałac Zamojskich w 1863 r. z polecenia Berga zdemolowany i złupiony przez żołdactwo. Urządzenia pałacu i lokatorów wyrzucano oknami, a stos pogruchotanych mebli spalono przed pomn. Kopernika. Roztrzaskano wtedy i spalono fortepian Szopena, który był u jego siostry p. Jędrzejewiczowej, lokatorki pałacu. Tu się kończy N. Świat i wracamy na Krakowskie Przedmieście, mające po stronie nieparzystej

mniej pamiątek, niż po stronie przeciwnej, panującej nad Wisłą.

Otwiera tę linję Krakowskiego wspaniały kościół Św. Krzyża, wzniesiony dla sprowadzonych przez król. Ludwikę Marję X. X. Misjonarzy. Gmach projektował Belotti, wieże stawiał Fontane (1754). Figurę Chrystusa z napisem „Sursum corda" (wznieście serca) komponował Pruszyński (1858). Wewnątrz zasługują na uwagę bardzo dobre obrazy, tablice pamiątkowe (Słowackiego, Kraszewskiego, Pługa, Promyka). Na lewym filarze tablica Szopena, za którą wmurowane jest jego serce. Ambona i kraty na górnym gzymsie wykuwał brat Mikołaj Teter. W podziemiach pochowani: ks. Gabryel Baudouin, założyciel szpitala Dzieciątka Jezus, Stanisław Małachowski, Marszałek Sejmu Czteroletniego, Siostra Marji Kazimiery.

Na rogu ul. Traugutta wznosi się pałac Raczyńskich, poprzednio Czapskich, Małachowskich, Krasińskich. Tu się urodził Zygmunt Krasiński. Za pałacem Komendy Miasta Hotel Europejski na miejscu pałacu Ogińskich (1859). Na rogu ul. Ossolińskich pałac Potockich, poprzednio Czartoryskich. Dwie pięknie kute bramy z herbami Pilawa, a pomiędzy bramami odwach dla straży pałacowej. Na kamienicy Nr. 19 posąg Wita Stwosza. Na rogu Trębackiej Stara Poczta, która tu istotnie była aż do czasu przeniesienia na plac Warecki (dziś Napoleona). Nr. 41 dom Zgromadzenia Krawców z datą założenia cechu 1380. Nr. 79 dom Roeslerów. W podwórzu ładne fragmenty architektoniczne.

Nr. 87 kamienica Prażmowskich. Śliczne okucia drzwi i balkonów. Tablica, libertacyjna z r. 1667, uwalniająca ten dom od obowiązkowych postojów.

Wreszcie zamyka tę linję dom Johna starannie i artystycznie odnowiony, z charakterystycznym daszkiem od strony placu Zamkowego.

Cała ta połać, od Trębackiej do placu, to pełna powabu partja starych trzyokiennych kamienic mieszczańskich z 17 i 18 wieku, dobrze utrzymanych i pełnych charakteru.

Tak kończy się wycieczka wzdłuż najpiękniejszej linji Warszawy, linji równoległej do Wisły, a łączącej symboliczne dla każdego Polaka gmachy Zamek z Belwederem.

Al. Janowski.

WYKAZ SZKÓŁ
ogólnokształcących i zawodowych m. st. Warszawy oraz niektórych zamiejscowych

opracowany przez Alodję Popławską i Stefanję Wędrychowską.

Ze szkół zamiejscowych zostały podane tylko takie typy szkół, których Warszawa nie posiada wcale, lub też poziom ich i wymagania są inne, niż w odpowiednich szkołach w stolicy. Podane tu są przedewszystkiem te szkoły i kursy zawodowe, do których młodzież ma wstęp bezpośrednio po ukończeniu szkoły powszechnej, oraz szkoły zawodowe typu wyższego, wymagające ukończenia 6 klas szkoły średniej ogólnokształcącej.

SZKOŁY MĘSKIE

ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE.

Do klasy I-szej Szkół Ogólnokształcących państwowych i miejskich przyjmowani są kandydaci po ukończeniu 6-ciu klas szkoły powszechnej na podstawie egzaminu konkursowego.

Absolwenci 7-klasowej szkoły powszechnej, pragnący dostać się do II klasy gimnazjum nowego typu podlegają też egzaminowi konkursowemu łącznie z egzaminem z języka łacińskiego i jedngo obcego w zakresie, przewidzianym programem tej klasy.

Szkoły prywatne przyjmują do I-szej klasy gimnazjum nowego typu najczęściej bez egzmainu, o ile uczeń wykaże się dobrem świadectwem rocznem.

Opłaty szkolne wynoszą: w gimnazjach państwowych 220 zł. rocznie (dla dzieci urzędn. państw. 110 zł.), w gimnazjach miejskich 450 zł. rocznie, w gimnazjach prywatnych od 40 do 100 zł. miesięcznie.

GIMNAZJA PAŃSTWOWE.

1. Imienia króla Stefana Batorego, Myśliwiecka 6.
2. Imienia Tadeusza Czackiego, Kapucyńska 21.
3. Imienia Joachima Lelewela, Złota 53.
4. Imienia Adama Mickiewicza, Sewerynówka 4 .
5. Imienia Ks. Józefa Poniatowskiego, Żoliborz ul. Lisa Kuli.
6. Imienia Stanisława Staszica, Polna 60.
7. Imienia Tadeusza Rejtana, Książęca 4.
8. Imienia króla Władysława IV, Jagiellońska 38.

GIMNAZJA MIEJSKIE.

1. Pierwsze Gimnazjum Magistratu Miasta im. Jenerała Sowińskiego, Młynarska 2.
2. Trzecie Gimnazjum Magistratu Miasta, Śniadeckich 8.
3. Czwarte Gimnazjum Magistratu Miasta, Szeroka 5.
4. Piąte Gimnazjum Magistratu Miasta, Al. 3-go Maja 18.
5. Szóste Gimnazjum Magistratu Miasta, Odrowąża 68.

GIMNAZJA PRYWATNE.

1. Pod wezw. św. Wojciecha, utrzymywane przez Wojciecha Górskiego, Hortensja 2.
2. Władysława Giżyckiego, Puławska 113.
3. Księży Marjanów, Bielany.
4. Zrzeszenia Naucz. Oświata, Świętokrzyska 27.
5. Stanisława Lorentza, Bracka 18.
6. Kazimierza Nawrockiego, Kopernika 34.
7. Imienia Edwarda Rontalera, Polna 46.
8. Stowarzyszenia Dyrektorów Polskich Szkół Średnich Państwowych, Wiejska 14.
9. Pod wezwaniem św. Kazimierza, utrzymywane przez Stowarzyszenie Oświatowe „Unja“, Pl. Trzech Krzyży 8.
10. Stowarzyszenia prywatnej szkoły średniej im. Kreczmara, Wilcza 41.
11. Imienia Tomasza Niklewskiego, utrzymywane przez Spółkę z ogr. odp. p. n. „Szkoła“, Złota 58.
12. Im. St. Żeromskiego, Tow. Przyjaciół Polskiej Szkoły Średniej, Marszałkowska 150.

13. Towarzystwa Szkoły Mazowieckiej, Klonowa 16.
14. Towarzystwa Szkoły średniej „Collegium“, Leszno 84.
15. Prywatne gimnazjum im. Bol. Prusa, Jasna 10.
16. Towarzystwa Wychowawczo-Oświatowego „Przyszłość“, Śniadeckich 17.
17. Tow. im. Jana Zamoyskiego, Smolna 30.
18. Władysława Wyrzykowskiego, Krochmalna 48.
19. Imienia Mikołaja Reja, utrzymywana przez Zbór Ewangelicko-Augsburski, Plac Małachowskiego 1.
20. Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy, Prosta 14.
21. Stefana Żuchowskiego, Królewska 23.
22. Jakóba Finkla, Leszno 14.
23. Imienia Magnusa Kryńskiego, Miodowa 5.
24. Spółki „Chinuch“, Plac Krasińskich 8.
25. Tow. „Ascola“, Tłomackie 11.
26. Spółki z ogr. odp. „Spójnia“, Długa 27.
27. Spółki z ogr. odp. „Laor“, Nalewki 2a.
28. Liceum Tow. „Alliance Francaise‘, Polna 46a.
29. Prywatna francusko-polska szkoła średnia ogólnokształcąca koedukacyjna Jadwigi Świeżyńskiej-Słojewskiej, Marszałkowska 31a.
30. Towarzystwa Pomocy Emigrantom Rosyjskim (koedukacyjne z rosyjskim językiem nauczania), Obożna 7.
31. Aleksandra Kozickiego, Chmielna 10.
32. Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny, ul. Piusa XI 10.
33. Im. Stanisława Kostki, Traugutta 1.

SEMINARJA NAUCZYCIELSKIE.

W związku z reorganizacją szkolnictwa seminarja nauczycielskie ulegają stopniowej likwidacji i nowych kandydatów nie przyjmują z wyjątkiem:

Państwowego Seminarjum dla Nauczycieli Religji Mojżeszowej, Gęsia 9. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i egzamin wstępny z języka polskiego i przedmiotów judaistycznych. Nauka trwa 5 lat. Opłata 4 0zł. półrocznie.

GIMNAZJA WIECZOROWE DLA DOROSŁYCH I KURSY MATURALNE.

dają możność wykształcenia w zakresie szkoły średniej od klas III—VIII. Wykłady prowadzone są według programu gimnazjów państwowych, kurs klasy półroczny. Nauka wieczorowa, opłata 25—30 zł. miesięcznie. Ustrój semestralny.

1. **Prywatn. Gimnazjum Koeduk. dla dorosłych Z. Salingera,** Mazowiecka 4.
2. **Prywatn. gimnazjum koeduk. dla dorosłych Towarzystwa Gimnazjum dla dorosłych,** ul. Bracka 18.
3. **Prywatn. gimnazjum koeduk. dla dorosłych Towarzystwa Kształcenia dorosłych,** Marszałkowska 153.
4. **Kursy Maturalne prof. Konopnickiego,** Świętokrzyska 27.

SZKOŁY HANDLOWE.

Szkoły handlowe mają na celu kształcenie wykwalifikowanych pracowników dla handlu, przemysłu i bankowości w różnych działach: buchalterji, korespondencji kupna, sprzedaży i t. d. We wszystkich średnich szkołach handlowych nauka trwa 3 lata; w najbliższym czasie w związku z reorganizacją szkolnictwa handlowego zostanie prawdopodobnie przedłużona do lat 4-ch. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3-ch klas gimnazjum. Prywatne szkoły handlowe przyjmują bez egzaminu, do państwowych obowiązuje egzamin wstępny. Zapisy do szkół odbywają się dwukrotnie: w maju—czerwcu i w sierpniu.

SZKOŁY PAŃSTWOWE:

1. **Imienia Roeslerów,** Chłodna 33. Warunki przyjęcia: egzamin z jęz. polskiego i matematyki. Opłata 65 zł. półrocznie.
2. **Imienia Stanisława Szczepanowskiego,** ul. Fanikiewicza 3. Warunki przyjęcia: wiek 14—15 lat, egzamin wstępny z jęz. polskiego i arytmetyki. Opłata 65 zł. półrocznie.

SZKOŁY PRYWATNE:

1. **Towarzystwa „Koło Prażan“,** Wileńska 13. Czwarty rok nauki nieobowiązkowy. Opłata 45 zł. miesięcznie.

2. **Z. Maciejewskiego**, Szeroka 26. Kurs trwa 3 lata. Opłata 45 zł. miesięcznie.

3. **I. B. Szczuryków, dla uczniów wyznania Mojżeszowego**, Kupiecka 10. Opłata 40 zł. miesięcznie. (inf. zeszłoroczna).

4. **Towarzystwa Oświatowego „Wiedza“**, koedukacyjna, Wiktorska 49/51. Opłata 42 zł. miesięcznie. (inf. zeszł.).

5. **Spółdzielczo-Handlowa Towarzystwa Oświaty Spółdzielczo-Handlowej**, Królewska 23. Opłata 40 zł. miesięcznie.

6. **Spółdzielcza Stowarzyszenia Średniej Szkoły Spółdzielczej**, koedukacyjna, Pankiewicza 3. Opłata 45 zł. miesięcznie. Kurs pierwszy 30 zł. miesięcznie. (Egzamin wstępny z polskiego, arytmetyki i Nauki o Polsce Współczesnej).

SZKOŁY HANDLOWE WIECZOROWE:

1. **Męska Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy**, Prosta 14. Przy szkole istnieje rok przygotowawczy dla kandydatów ze świadectwem 5 lub 6 odziałów szkoły powszechnej. Nauka trwa 3 lata, ustrój semestralny. Opłata 70 zł. kwartalnie.

2. **Męska Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy**, Chłodna 33. Opłata 280 zł. rocznie.

3. **Związku Zawodowego Pracowników Handlowych, Przemysłowych i Biurowych m. st. Warszawy**, Złota 58. Opłata 30 zł. miesięcznie. Wpis 10 zł.

Niżej wymienione kursy przyjmują młodzież w wieku od lat 18 ze świadectwem ukończenia szkoły powszechnej. Wszystkie kursy są koedukacyjne:

4. **Kursy handlowe Polskiej Macierzy Szkolnej**, Marszałkowska 63 Kurs roczny ogólnohandlowy, drugi rok nauki nieobowiązkowy. Ustrój semestralny. Opłata za kurs około 200 zł., płatna w ratach miesięcznych.

5. **I-roczny Kurs Buchalteryjno-Handlowy przy Instytucie Praktycznej Wiedzy Handlowej im. sen. Bruna**, ul. Waliców 2. Opłata 300 zł., wpis 10 zł., 6 kl. gimnazjum.

6. **Wieczorowe Kursy Handlowe Związku Zaw. Pracowników Handlowych, Przemysłowych i Biurowych**, Złota 58. Kurs roczny, opłata 25 zł. miesięcznie. Wpis 5 zł.

SZKOŁY HANDLOWE TYPU WYŻSZEGO:

Do szkół handlowych typu wyższego wymagane jest ukończenie 6-ciu klas gimnazjum.

1. **Liceum Handlowe Męskie Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy,** Waliców 2. Nauka trwa 2 lata. Opłata 90 zł. mies.

.2 **Liceum Handlowe Męskie Aleksandra Kozickiego, im. Komisji Edukacji Narodowej,** Senatorska 11. Nauka trwa 2 lata. Opłata 45 zł. miesięcznie.

3. **Instytut Studjów Handlowych i Orientalistycznych,** ul. Reja 7. Wydziały: eksportowy, orjentalistyczny i bankowo-ubezpieczeniowy. Uczelnia koedukacyjna, nauka trwa 3 lata. Opłata 450 zł. rocznie. Wpis 25 zł., szatnia 5 zł., bibljoteka 10 zł.

4. **Koedukacyjne Liceum Spółdzielczo-Handlowe Tow. Oświaty Spółdzielczo-Handlowej,** ul. Królewska 23. Kurs trwa 2 lata. Opłata około 50 zł. miesięcznie.

5. **Prywatna Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Przysposobienia Handlowego im. sen. Bruna Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy,** ul. Waliców 2—4. Warunki: matura gimnazjalna, opłata 610 zł. rocznie w ratach.

6. **Szkoła Koedukacyjna Języków Wschodnich Instytutu Wschodniego,** ul. Miodowa 7. (inf. zeszłr.).

SZKOŁY PRZEMYSŁOWO-TECHNICZNE.

SZKOŁY TECHNICZNE TYPU ZASADNICZEGO.

Szkoły techniczne mają na celu kształcenie techników różnych specjalności: w dziedzinie mechaniki, budownictwa, miernictwa, kolejnictwa, chemji i t. p. Warunki przyjęcia w szkołach technicznych są następujące: ukończenie szkoły powszechnej lub trzech klas gimnazjum, ewentualnie szkoły rzemieślniczo-przemysłowej. Egzamin wstępny z jęz. polskiego, matematyki i rysunków odręcznych. Zapisy i egzaminy przed wakacjami: w maju i czerwcu, po wakacjach: w sierpniu.

SZKOŁY PAŃSTWOWE:

1. **Szkoła Drogowa,** Wspólna 81. Kształci techników dla dróg wodnych, bitych, żelaznych, oraz dla urządzeń wodocią-

gowych i kanalizacyjnych, Nauka trwa 4 lata. Wiek kandydatów 15—18 lat. Opłata 150 zł. rocznie.

2. **Szkoła Chemiczno-Przemysłowa,** Hoża 88. Wydziały: chemiczny i ceramiczny. Kształci techników-chemików dla wielkiego przemysłu nieorganicznego i organicznego oraz techników-ceramików, głównie w dziale ceglarstwa i ceramiki budowlanej Nauka trwa 4 lata. Wiek kandydatów 14—17 lat. Opłata 95 zł. półrocznie. Kaucja 20 zł., egzamin 10 zł., wpis 5 zł.

3. **Szkoła Majstrów Budowlanych przy Państw. Szkole Budownictwa,** ul. Wspólna 81. Nauka trwa 3 lata. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej i 3-letnia praktyka rzemieślnicza, 2-letnia szkoła dokształcająca wieczorowa. Opłata 50 zł. rocznie, egzamin 5 zł., wpis 5 zł.

4. **Państwowa Szkoła Średnia Techniczna Kolejowa,** Chmielna 88. Celem szkoły jest kształcenie techników do służby drogowej i mechanicznej na kolejach i w przdsiębiorstwach przemysłowych, związanych z kolejnictwem. Szkoła posiada wydziały: mechaniczny, elektrotechniczny, budowlano-drogowy i eksploatacyjny. Warunki przyjęcia: wiek do 17 lat, świadectwo ukończenia szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum, ewentualnie szkoły rzemieślniczo-przemysłowej i egzamin wstępny z jęz. polskiego, matematyki i rysunków odręcznych. Nauka trwa 4 lata. Na wydział eksploatacyjny przyjmowani są kandydaci do lat 18, po 6-ciu klasach gimnazjum, nauka trwa 2 lata. Opłata w szkole wynosi około 70 zł. rocznie Zapisy od lipca.

5. **Państwowa Niższa Szkoła Techniczna Kolejowa.** Praga, Nowe Bródno. Szkoła posiada wydziały: mechaniczny i elektryczny i przygotowuje rzemieślników na przyszłych maszynistów kolejowych, elektromonterów i t. p. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej i egzamin wstępny z jęz. polskiego i matematyki. Nauka trwa 3 lata. Opłata około 100 zł. rocznie. Zapisy od maja, egzamin w czerwcu.

6. **Państwowe Kursy Radjotechniczne przy Państwowej Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. Wawelberga i Rotwanda w Warszawie,** Mokotowska 6, prowadzą:

Kurs dla Radjotechników, dwuletni, dla przyszłych zawodowców. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej,

3 klas gimn. lub szkoły rzemieślniczej. Nauka wieczorowa, opłata 170 zł. rocznie, płatna w ratach półrocznych.

7. **Szkoła Budowy Maszyn w Grudziądzu,** woj. Pomorskie. Kształci techników-mechaników dla służby ruchu i pracy biurowej w zakładach przemysłowych. Nauka trwa 4 lata. Wiek kandydatów 14—17 lat. Opłata 85 zł. półrocznie. (inf. zeszłr.).

8. **Szkoła Włókiennicza w Łodzi,** ul. Żeromskiego 115. Wydziały: przędzalniczy, tkacki, drzewiarski, farbiarsko-wykończalniczy i mechaniczny, kształcą techników powyższych specjalności. Na wydziale mechanicznym nauka trwa 4 lata, na wszystkich innych po 3 lata. Wiek kandydatów 15—18 lat. Opłata 80—90 zł. półrocznie (inf. zeszłr.).

9. **Szkoła Przemysłowa w Bydgoszczy,** ul. Św. Trójcy 11. Szkoła poza wydziałami rzemieślniczemi posiada: 1) wydział chemiczny z oddziałami chemiczno-cukrowniczym i gazowniczym, 2) wydział młynarski. Wydziały kształcą techników młynarskich i techników-chemików ze specjalizacją w technologji cukrownictwa, gorzelnictwa, krochmalnictwa lub gazownictwa. Wiek kandydatów do lat 17. Nauka trwa 4 lata. Opłata szkolna wynosi 95 zł. półrocznie. (inf. zeszłr.).

SZKOŁY PRYWATNE:

1. **Kursy dla Spawaczy** Stow. dla Rozwoju Spawania i Cięcia Metali, ul. Grochowska 52. (inf. zeszłr.).

2. **Średnia Szkoła Chemiczno-Garbarska Towarzystwa Popierania Wiedzy Chemiczno-Garbarskiej w Radomiu,** ul. Jacka Malczewskiego. Szkoła kształci techników dla przemysłu garbarskiego i chemicznego. Nauka trwa 4 lata. Wiek kandydatów 16—17 lat. Opłata 50 zł. miesięcznie. (inf. zeszłr.).

SZKOŁY TECHNICZNE TYPU WYŻSZEGO:

Do szkół technicznych typu wyższego przyjmowani są kandydaci w wieku do lat 19, ze świadectwem ukończenia 6 klas gimnazjum na podstawie egzaminu wstępnego z jęz. polskiego, matematyki, fizyki i rysunków odręcznych.

1. **Państw. Wyższa Szkoła Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda,** Mokotowska 6. Wy-

działy: mechaniczny i elektryczny. Nauka trwa 3½ roku. Opłata około 200 zł. rocznie. Zapisy od 1 lipca do 15 sierpnia. Egzaminy od 25 sierpnia.

2. **Państw. Szkoła Budownictwa,** Wspólna 81. Kształci techników budowlanych. Opłata 65 zł. półrocznie. Zapisy i egzaminy w cerwcu i w sierpniu. Nauka trwa 3 lata.

3. **Państw. Szkoła Techniczna,** Hoża 88. Wydziały: lotniczy i samochodowy. Szkoła kształci techników warsztatowców i pomocników konstruktorów dla fabryk, zakładów przemysłowych lotniczych i samochodowych. Nauka trwa 3 lata. Opłata 85 zł. półrocznie.

4. **Państw. Szkoła Teletechniczna** (Telegraficzno-Telefoniczna) ul. Nowogrodzka 45. Wiek kandydatów 18—30 lat. Kandydaci przyjęci odbywają 4-ro miesięczną próbną praktykę płatną w charakterze zwykłych robotników. Nauka w szkole jest bezpłatna i trwa 2 lata. Prawie wszyscy absolwenci szkoły są angażowani na stanowiska techników. Egzaminy w maju. Po ukończeniu obowiązani są do pracy na służbie państwowej.

5. **Państwowe Kursy Radjotechniczne przy Państw. Szkole Budowy Maszyn i Elektotechniki im. Wawelberga i Rotwanda** (ul. Mokotowska 6), prowadzą Ogólny Kurs Radjotechniczny, koedukacyjny, dla kandydatów po 6 kl. gimn. Kurs roczny, nauka wieczorowa. Opłata 200 zł. rocznie.

6. **Szkoła Morska w Gdyni,** szosa Gdańska. Wydziały: nawigacyjny i mechaniczny. Celem szkoły jest przygotowanie oficerów pokładowych i mechaników okrętowych dla floty handlowej. Nauka trwa około 45 miesięcy, w tem 22 miesiące pływania na statkach. Wiek kandydatów 17—19 lat. Nauka bezpłatna, opłata za utrzymanie wynosi 1200 zł. rocznie, płatna w ratach miesięcznych. Zapisy do 5 lipca, egzaminy od 10 lipca. (inf. zeszł.).

KURSY TECHNICZNE:

1. **Kursy Kreśleń Technicznych inż. Gajewskiego,** Plac Trzech Krzyży 8. Kurs roczny, koedukacyjny, ustrój semestralny, początek nauki w sierpniu i styczniu. Wydziały: maszynowy, budowlany i mierniczy. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Opłata 20 zł. miesięcznie. Nauka wieczorowa, (inf. zeszł.).

2. **Kursy Kreśleń Technicznych inż. Latoura,** Trauguta 6. Kur roczny koedukacyjny, ustrój semestralny, początek nauki we wrześniu i w lutym. Wydziały: maszynowy, budowlany, mierniczy i graficzny. Opłata 20 zł. miesięcznie. Nauka wieczorowa. (inf. zeszłr.).

SZKOŁY MIERNICZE:

Celem szkół mierniczych jest kształcenie samodzielnych mierniczych dla pomiarów terenowych. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub trzech klas gimnazjum i egzamin wstępny z polskiego, matematyki i rysunków. Po ukończeniu szkoły uczniowie otrzymują stopień mierniczego, a po odbyciu przynajmniej 5-cioletniej praktyki w danym zawodzie i po zdaniu egzaminu z wyrobienia fachowego otrzymują stopień mierniczego przysięgłego.

1. **Państwowa Szkoła Miernicza w Warszawie,** Hoża 88. Szkoła przyjmuje kandydatów ze świadectwem ukończenia 6 klas gimnazjum na podstawie egzaminu wstępnego z jęz. polskiego, matematyyki i rysunków. Nauka trwa 3 lata. Opłata 220 zł. rocznie.

2. **Państwowa Szkoła Mierniczo-Meljoracyjna w Poznaniu,** Łąkowa 11. Wydziały, mierniczy i meljoracyjny. Wiek kandydatów do 16 lat. Nauka trwa 4 lata. Opłata około 150 zł. rocznie, płatne w ratach półrocznych, (inf. zeszłr.).

3. **Wydział mierniczy i meljoracyjny przy Państwowej Szkole Technicznej w Wilnie.** Holendernia 12. Warunki przyjęcia i opłaty, jak wyżej. (inf. zeszłr.).

4. **Wydział mierniczy przy Państwowej Szkole Mierniczej i Drogowej w Kowlu,** woj. wołyńskie. Warunki przyjęcia i opłaty, jak wyżej.

SZKOŁY LEŚNE. (inf. zeszłr.)

Zadaniem szkół leśnych jest kształcenie techników leśnych i przemysłowo-leśnych. Warunki przyjęcia: ukńoczenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i egzamin wstępny z jęz. polskiego, matematyki i rysunków. Wiek kandydatów 14—18 lat. (Szkoła w Białokrynicy przyjjmuje od 16 lat). Wydziały leśne posiadają następujące szkoły:

1. **Państwowa Szkoła Przemysłowo-Leśna w Łomży.** Nauka trwa 4 lata. Opłata 90 zł. półrocznie. Opłata miesięczna za utrzymanie w internacie szkolnym wynosi 50 zł.

2. **Państwowa Średnia Szkoła Rolnicza w Białokrynicy,** woj. Wołyńskie, poczta Krzemieniec. Nauka trwa 3 lata. Opłata 95 zł. półrocznie. Utrzymanie w internacie szkolnym 50 zł. miesięcznie.

3. **Państw. Średnia Szkoła Rolnicza w Żyrowicach,** woj. nowogrodzkie, poczta Słonim. Nauka trwa 3 lata. Opłata 75 zł. półrocznie. Utrzymanie w internacie szkolnym 50 zł. mies.

SZKOŁY OGRODNICZE.

1. **Państwowa Średnia Szkoła Ogrodnicza,** Nowogrodzka 60. Szkoła kształci samodzielnych ogrodników, prowadzących średnie i większe ogrody. Warunki przyjęcia: wiek 14—18 lat i ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Egzamin wstęnpy z jęz. polskiego, matematyki i fizyki. Nauka trwa 3 lata. Opłata 95 zł. półrocznie. Egzamin 5 zł.. Wpis 10 zł., kaucja 25 zł. Zapisy od maja.

2. **Państwowa Szkoła Ogrodnicza w Poznaniu,** ul. Śniadeckich 54/58. Szkoła koedukacyjna typu wyższego. Wydziały: produkcji ogrodniczej, ogrodnictwa ozdobnego, handlu ogrodniczego i przemysłu ogrodniczego (dwa ostatnie wydziały znajdują się w stadjum organizacji). Warunki przyjęcia: wiek do lat 19, świadectwo z ukończenia 6 klas gimnazjum, kandydaci mogą być poddani egzaminowi wstępnemu. Nauka trwa 3 lata. Opłata około 250 zł. rocznie. Zapisy od 15 czerwca do 15 sierpnia. (inf. zeszłr.).

KURSY OGRODNICZE.

1. **Roczne Kursy Pszczelniczo-Ogrodnicze,** ul. Profesorska 4. Kursy roczne, koedukacyne, trwają od 1 października do 31 lipca. Warunki przyjęcia: ukończenie 16 lat i świadectwo z ukończenia 6 klas gimnazjum. Opłata za kurs 600 zł., płatna w ratach.

2. **Trzymiesięczne Kursy Pszczelnicze i Przetworów Owocowych,** ul. Profesorska 4. Kursy koedukacyjne, cenzus nau-

kowy nie wymagany. Początek nauki w maju. Opłata za kurs 100 zł.

SZKOŁY ROLNICZE (inf. zeszłr.).

Celem szkół rolniczych jest kształcenie techników rolniczych, samodzielnych zarządców mniejszych majątków, instruktorów hodowlanych i t. p. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i egzamin wstępny z jęz. polskiego, matematyki i fizyki (ewentualnie z przyrody). Wiek kandydatów 14—18 lat, pierwszeństwo dla posiadających praktykę rolniczą. Nauka trwa 3 lata. Opłata 75—95 zł. półrocznie. Opłata za utrzymanie w internacie szkolnym wynosi, zależnie od szkoły, 50—75 zł. miesięcznie.

PAŃSTWOWE SZKOŁY ROLNICZE.

1. **Państw. Szkoła Rolnicza „Bratne“**, poczta Gołotczyzna, pow. Ciechanów.
2. **Państw. Szkoła Pszczelin**, poczta Brwinów, pow. Błonie.
3. **W Białokrynicy**, woj. wołyńskie, poczta Krzemieniec.
4. **W Bojanowie**, woj. poznańskie, poczta Rawicz.
5. **W Bydgoszczy**, ul. Pawła z Łęczycy 5.
6. **W Czernichowie** nad Wisłą, woj. krakowskie.
7. **W Grudziądzu**, ul. Wenckiego 13.
8. **W Żyrowicach**, woj. nowogrodzkie, poczta Słonim.

1. **Trzyletnia Średnia Szkoła Rolnicza fundacji im. hr. Kickiego w Sobieszynie**, st. kol. Ryki pod Dęblinem. Warunki przyjęcia, jak wyżej. Opłata za naukę i utrzymanie w internacie wynosi około 100 zł. miesięcznie.

Do szkół rolniczych typu wyższego należy:

1. **Państwowa Wyższa Szkoła Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie**. Szkoła posiada działy rolniczy (nauka 3-letnia), instruktorsko-nauczycielski (nauka 1-roczna). Warunki przyjęcia: ukończenie 6 klas gimnazjum, odbycie rocznej praktyki rolniczej i egzamin wstępny z jęz. polskiego, matematyki i fizyki. Przyjmowani są kandydaci, którzy ukończyli 17 lat (na wydział instrukt. naucz. przynajmniej 19 lat i ukończenie średniej szkoły rolniczej). Opłata wynosi 95 zł. rocznie.

PRYWATNE SZKOŁY ROLNICZE.

1. **Ludowa Szkoła Roln.** Gołądków, pow. i poczta Pułtusk.
2. **Lud. Szkoła Rolnicza,** Niegłosy, poczta i pow. Płock.
3. **Lud. Szkoła Rolnicza,** Ruda, poczta i pow. Przasnysz.
4. **Lud. Szkoła Roln.** p. Stary Brześć, pow. Włocławek.
5. **Szkoła Rolnicza Męska Centralnego Tow. Organizacyj i Kółek Rolniczych,** Mieczysławów, poczta i pow. Kutno.
6. **Ludowa Szkoła Rolnicza,** Czarnocin, poczta i pow. Łódź.
7. **Ludowa Szkoła Rolnicza,** Dobryszyce, pow. i poczta Radomsko.
8. **Ludowa Szk. Rolnicza,** Sędziejowice, pow. i pocz. Łask.
9. **Szkoła Hodowlana Centralnego Tow. Organizacyj i Kółek Rolniczych,** p. Lisków, pow. Kalisz.
10. **Szkoła Rolnicza im. T. Kościuszki Centralnego Tow. Organizacyj i Kółek Rolniczych,** Popów, pow. Turek, poczta Pęczniew.

SZKOŁY RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWE.

Celem szkół rzemieślniczo-przemysłowych jest kształcenie rzemieślników różnych specjalności oraz przygotowanie ich do pracy samodzielnej i fabrycznej. Do szkół rzemieślniczych przyjmowani są kandydaci w wieku 14—17 lat ze świadectwem ukończenia szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum, bez egzaminu wstępnego.

SZKOŁY PAŃSTWOWE:

1. **Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa,** Szeroka 26. Wydziały: ślusarsko-mechaniczny. Dział budowy instrumentów muzycznych (smyczkowych) ul. Hoża 88. Nauka trwa 3 lata. Opłata 60 zł. półrocznie. Zapisy w sierpniu.

2. **Szkoła Przemysłu Drzewnego w Hajnówce,** woj. białostockie. Działy: kołodziejsko-powoźniczy, kowalsko-ślusarski, stolarsko-meblowy i ciesielsko-budowlany. Nauka trwa 3 lata. Opłata 45 zł. półrocznie. Utrzymanie w bursie szkolnej 35 zł. miesięcznie. Zapisy do sierpnia. (inf. zeszłr.).

3. **Szkoła Rzemiosł Budowlanych w Wilnie,** Kopanica 5. Działy: murarski i ciesielski. Wiek kandydatów 15—18 lat

i ukończenie przynajmniej 4-ch oddziałów szkoły powszechnej. Nauka trwa 2½ roku. Opłata około 60 zł. rocznie. Mieszkanie i utrzymanie otrzymują uczniowie bezpłatnie w szkolnej bursie wzamian za pracę. (inf. zeszłr.).

4. **Szkoła Rzemiosł Budowlanych w Krzemieńcu,** woj. wołyńskie. Działy, warunki przyjęcia i opłaty, jak wyżej (inf. zeszł.)

SZKOŁY MIEJSKIE.

1. **I-sza Rzemieślnicza im. Konarskiego,** Leszno 72. Działy: ślusarsko-mechaniczny, elektromechaniczny i samochodowo-lotniczy. Nauka trwa 3 lata. Opłata około 100 zł. półrocznie. Zapisy w sierpniu.

2. **II-ga Szkoła Rzemieślnicza,** Nowowiejska 37. Działy: metalowy, obejmujący kowalstwo, ślusarstwo i tokarstwo oraz drzewny: stolarstwo (ogólne, meblowe i modelarskie). Nauka trwa 3 lata. Opłata około 100 zł. półrocznie. Zapisy od czerwca do sierpnia.

SZKOŁY PRYWATNE:

1. **Szkoła Przemysłu Graficznego im. Marszałka J. Piłsudskiego,** Konwiktorska 2. Szkoła kształci pracowników dla potrzeb przemysłu graficznego w zakresie drukarstwa, litografji i fotochemigrafji. Egzamin wstępny z jęz. polskiego, arytmetyki i rysunków odręcznych. Nauka trwa 3½ roku. Opłata 300 zł. rocznie, płatna w ratach półrocznych lub kwartalnych. Zapisy od maja, egzamin w czerwcu.

2. **Szkoła Rzemieślnicza przy Zakładzie Salezjańskim im. ks. Siemca,** Lipowa 14. Działy: krawiecki i graficzny (zecerstwo, introligatorstwo, drukarstwo). Nauka trwa 4 lata. Opłata 30 zł. miesięcznie. Zapisy od 15 maja.

3. **Żydowska Szkoła Rzemiosł im. dr. Natansona,** Grzybowska 26. Działy: ślusarsko-mechaniczny i elektro-mechaniczny. Wiek kandydatów 13—16 lat. Nauka trwa 4 lata. Opłata 100 zł. rocznie. Zapisy od 15 maja.

4. **Szkoła Rzemieślnicza Tow. Dostarczania Pracy Ubogim Żydom,** Stawki 36. Działy: ślusarsko-mechaniczny, samochodowy, elektro-mechaniczny i bronzowniczo-cyzlerski. Nauka trwa 4 lata. Opłata 10—15 zł. miesięcznie.

SZKOŁY PRZEMYSŁU ARTYSTYCZNEGO.

Szkoły Przemysłu Artystycznego mają na celu kształcenie artystów zdobników dla wszystkich gałęzi przemysłu artystycznego, instruktorów szkół rzemieślniczych i przemysłowych, nauczycieli rysunków i t. p. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i egzamin wstępny z rysunków.

1. **Miejska Szkoła Sztuk Zdobniczych i Malarstwa w Warszawie**, Myśliwiecka 8. Szkoła koedukacyjna, przyjmuje kandydatów, którzy mają ukończonych lat 16. Nauka trwa 4 lata. Opłata około 200 zł. rocznie. Zapisy w sierpniu.

Przy szkole istnieją kursy wieczorowe rysunków, opłata 60 zł. i kursy niedzielne, opłata 20 zł. rocznie.

2. **Kursy Przygotowawcze Rysunku i Zdobnictwa przy Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie.** Chmielna 52. Kursy koedukacyjne, nauka trwa 3 lata. Opłata 180 zł. rocznie, płatna w ratach półrocznych; na kursie trzecim 200 zł.

3. **Kursy Rysunkowe Muzeum Przemysłu i Rolnictwa**, ul. Krak.-Przedmieście 66. Kurs jednoroczny dla dorosłych, pracujących czeladników i majstrów. Wykłady — 2 razy tygodniowo. Opłata za kurs 40 zł.

4. **Szkoła Sztuk Pięknych im. W. Gerson**, ul. Pankiewicza 3. Kurs trwa 1 rok. Ukończenie 6 kl. gimn. (jeśli kandydat bardzo zdolny, przyjmuje się z niższem wykształceniem. Opłata za całodzienny kurs 480 zł., za kurs dzienny (od godz. 9—13)— 300 zł., za kurs wieczorowy 200 zł. (tylko teorja).

5) Średnia Szkoła Muzyczna im. Chopina, ul. Moniuszki, Gmach Filharmonji.

W Centrali — wpis i egzamin 15 zł. za kurs przygotowawczy (do 14 lat) — 20zł., kurs wstępny — 30 zł., niższy — 45 zł., średni — 47½ zł., kurs wyższy — 50 zł. miesięcznie.

W Oddziałach (Żoliborz, ul. Kochanowskiego 6 i Praga, Wileńska 15), wpis i egzamin 10 zł., za kurs przygotowawczy 15 zł., za kurs wstępny 25 zł., kurs niższy 32½ zł., kurs średni 35 zł. (Skrzypce i fortepjan).

6. **3-letnie Kursy Muzyczne im. Chopina**, ul. Żórawia 19, przy uczelni istnieje kurs wstępny. Opłata: za egzamin i wpis 15 zł., za kurs wstępny 20 zł., za kurs I-szy 30—35 zł., za 2-gi 35—40 zł., za ostatni 45 zł. miesięcznie.

SZKOŁY PRACY SPOŁECZNEJ.

1. **Prywatna 1-roczna Koedukacyjna Szkoła Reporterów Dziennikarskich Jerzego Machonia,** ul. Krucza 36. Warunki przyjęcia: 6 klas gimnazjum. Opłata 45 zł. miesięcznie. (Otwarta będzie w sierpniu 1934 r.).

2. **Prywatna 1-roczna Szkoła Bibljotekarska,** ul. Koszykowa 26. Warunki przyjęcia: matura gimnazjalna. Opłata 100 zł. rocznie.

SZKOŁY RÓŻNE.

Państwowa Szkoła Higjeny (męska). Kurs dla Kontrolerów Sanitarnych, ul. Chocimska 24. Kurs trwa 4 miesiące (zaczyna się w styczniu), wiek od 18—35 lat, ukończenie szkoły powszechnej i wyżej, opłata 50 zł. miesięcznie.

Niższa Szkoła Hotelarska Naczelnej Organizacji Polskiego Przemysłu Hotelowego, Al. Jerozolimska 39. Szkoła roczna, koedukacyjna. Opłata 10 zł. miesięczna. Zapisy do września.

Kursy Kosmetyczne mają na celu kształcenie wykwalifikowanych osób i po ukończeniu dają prawo praktyki oraz możność otwarcia gabinetu kosmetycznego. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej i 18 lat życia. Opłata od 300—1000 zł. za kurs. (inf. zeszłr.).

1. **Kursy Kosmetyczne Dr. S. Zamenhofa w Warszawie,** Senatorska 36. Nauka trwa 4 miesiące, opłata 400 zł. płatna w 2-ch ratach.

2. **Kursy Kosmetyczne Dr. Muszkatblata,** Plac Trzech Krzyży 11. Nauka trwa 4 miesiące, opłata 400 zł., płatna w ratach miesięcznych.

3. **Szkoła Masażu Leczniczego Dr. J. Zaorskiego w Warszawie,** Smolna 30. Nauka trwa 4 miesiące, opłata 305 zł., płatna w 2-ch ratach.

4. **Kursy Kosmetyczne Dr. M. Biernackiej w Warszawie,** Szopena 16.

1. **Kursy Kierowców Samochodowych,** ul. Jerozolimska 27. Kurs trwa 6 tygodni, opłata 100 zł. (Przyjmują kandydatów od lat 18).

2. **Kursy Kierowców Samoch.**, ul. Hoża 35. Kurs trwa 8 tyg. Opłata 150 zł. (od 18 lat, umiejętność czytania i pisania).

3. **Kursy Kier. Samochodowo-Motocyklowych**, ul. Nowy-Świat 44. Kurs trwa 6 tyg. Opłata 100 zł. (od 18 lat).

1. **Kursy pisania na maszynie Pszczółkowskiego**, ul. Wspólna 39. Kurs trwa od 1 miesiąca do 3-ch, opłata 10 zł. mies.

2. **Kursy pisania na maszynie**, Al. Jerozolimskie 25. Kurs trwa od 1 miesiąca do 3-ch. Opłata 10 zł. miesięcznie.

3. **Kursy Stenografji i Pisania na maszynie Wojnara**, ul. Koszykowa 15 (koedukacyjne). Kursy Stenografji niższy i wyższy trwają po 3 miesiące, opłata za każdy kurs 12 zł. miesięcznie (w języku polskim, francuskim, niemieckim i angielskim). Kurs pisania na maszynie trwa 2 miesiące, opłata 10 zł. miesięcznie.

SZKOŁY GÓRNICZE I HUTNICZE.

Celem szkół górniczych jest kształcenie techników ruchu podziemnego i sztygarów w kopalniach. Szkoły hutnicze kształcą techników ruchu i techników laboratoryjnych poszczególnych działów hutnictwa. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i egzamin wstępny z jęz. polskiego, matematyki i rysunków.

SZKOŁY PAŃSTWOWE:

1. **Szkoła Górnicza i Hutnicza im. Staszica w Dąbrowie Górniczej**, woj. Kieleckie. Wydziały: górniczy, hutniczy, miernictwa kopalnianego, i eelktromechaniczny. Wiek kandydatów 15—18 lat. Nauka trwa 4 lata. Opłata około 70 zł. półrocznie. Przy szkole istnieje bursa.

2. **Szkoła Górnicza w Wieliczce**, woj. Krakowskie. Szkoła kształci sztygarów dla kopalń i zakładów górniczych. Przyjmowani są kandydaci, którzy ukończyli 18 lat i odbyli dwuletnią praktykę górniczą. Nauka trwa 3 lata. Opłata 10 zł. miesięcznie. Opłata za mieszkanie i utrzymanie w szkolnej bursie 75 zł. miesięcznie.

SZKOŁY PRYWATNE:

1. **Szkoła Górnicza w Tarnowskich Górach,** woj. śląskie. Szkoła utrzymywana jest przez Górnośląski Związek Przemysłowców Górniczo-Hutniczych, przyjmuje kandydatów, mających 19 lat skończonych i dwuletnią praktykę górniczą. Nauka jest bezpłatna i trwa 3 lata.

SZKOŁA LOTNIKÓW I MECHANIKÓW LOTNICZYCH.

Stałych szkół dla pilotów cywilnych obecnie w Polsce niema. Do Wojskowej Szkoły Podchorążych Lotnictwa przyjmowani są jedynie kandydaci po ukończeniu kursu unitarnego w Szkole Podchorążych Piechoty (warunki przyjęcia: ukończenie gimnazjum i matura).

1. **Szkoła Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich w Bydgoszczy.** Warunki przyjęcia: wiek 16—18 lat, ukończenie szkoły powszechnej i zdolności fizyczne do zawodowej służby wojskowej w lotnictwie. Podania o przyjęcie do szkoły należy wnosić do dnia 10 lipca do komendanta szkoły. Kandydaci zakwalifikowani podlegają badaniom lekarsńim i zdają egzamin wstępny. Nauka trwa 3 lata, w drugim roku nauki następuje podział na grupy: mechaników lotniczych, fotografów i radjo-mechaników. Nauka i utrzymanie bezpłatne. Po ukończeniu szkoły absolwenci obowiązani są do odsłużenia w wojsku po 3 lata za każdy rok nauki, niezależnie od obowiązkowej służby wojskowej. W razie niewstąpienia do wojska lub nieodsłużenia pełnego okresu służby wojskowej, absolwenci obowiązani są do zwrotu kosztów nauki i utrzymania za czas pobytu w szkole.

SZKOŁY WOJSKOWE. (inf. zeszłr.)

Do szkół wojskowych, dostępnych dla młodzieży po ukończeniu szkoły powszechnej, należą: korpusy kadetów i Szkoła Podoficerska Piechoty dla Małoletnich. Do szkoły Podchorążych, dającej możność dalszego kształcenia się w Szkołach Podchorążych Broni i osiągnięcia stopnia oficerskiego, wymagane jest ukończenie gimnazjum i uzyskanie świadectwa dojrzałości.

A. KORPUSY KADETÓW.

Korpusy Kadetów są gimnazjami wojskowemi, łączącemi naukę pięciu wyższych klas gimnaz.um typu matematyczno-przyrodniczego z wychowaniem i wyszkoleniem wojskowem. Do Korpusu Kadetów mogą być przyjęci tylko synowie obywateli polskich, dobrze rozwinięci fizycznie; pierwszeństwo dla sierot, dzieci wojskowych. Warunki przyjęcia: do klasy I-szej korpusu, odpowiadającej IV-ej klasie gimnazjalnej, przyjmowani są kandydaci w wieku 13—15 lat ze świadectwem ukończenia szkoły powszechnej, 3-ch klas gimnazjum lub odpowiedniego przygotowania w domu. Egzamin wstępny z zakresu 3 klas gimnzajum. Opłata zasadnicza (za wyżywienie, zakwaterowanie i umundurowanie kadeta) wynosi około 1200 zł. rocznie, płtna w ratach. Nauka jest bezpłatna. Podania o przyjęcie należy wnosić do lipca na ręce komendy najbliższego korpusu. Korpusy Kadetów znajdują się: Nr. 1 we Lwowie, Nr. 2 w Chełmnie (woj. pomorskie), Nr. 3 w Rawiczu (woj. poznańskie). Absolwenci korpusów kadetów, o ile nie poświęcają się zawodowej służbie wojskowej, obowiązani są do zwrotu opłaty zasadniczej, jeśli byli od niej zwolnieni.

B. SZKOŁA PODOFICERSKA PIECHOTY DLA MAŁOLETNICH W KONINIE.

Szkoła kształci zawodowych podoficerów piechoty. Poza wyszkoleniem wojskowem uczniowie pobierają naukę ogólnokształcącą w zakresie szkoły powszechnej. Nauka trwa 3 lata. Warunki przyjęcia: obywatelstwo polskie, wiek 15—17 lat. Kandydaci powinni posiadać wykształcenie przynajmniej w zakresie 5 odziałów szkoły powszechnej i zdolność fizyczną do zawodowej służby wojskowej w piechocie. Pierwszeństwo dla sierot, dzieci wojskowych i urzędników państwowych, inwalidów i t. p. Nauka i utrzymanie bezpłatne. Podania o przyjęcie należy wnosić do komendy szkoły do dnia 15 czerwca. Po ukończeniu szkoły absolwenci obowiązani są odsłużyć w wojsku w charakterze podoficera 10 lat, niezależnie od obowiązkowej służby wojskowej. W razie niedosłużenia pełnego okresu służby wojskowej, uczniowie obowiązani są do zwrotu kosztów nauki i utrzymania za cały czas pobytu w szkole.

SZKOLNICTWO DOKSZTAŁCAJĄCE. (inf. zeszłr.).

Szkoły dokształcające zawodowe przeznaczone są wyłącznie dla młodzieży, pracującej w handlu, przemyśle i rzemiośle. Młodzież pracująca w wieku 14—18 lat obowiązana jest do uczęszczania do szkół dokształcających, nauka jest bezpłatna, wieczorowa. Szkoła dokształcająca zawodowa posiada 3 klasy, dla uczniów z niedostatecznem przygotowaniem istnieją klasy przygotowawcze.

WYKAZ PUBLICZNYCH SZKÓŁ DOKSZTAŁCAJĄCYCH ZAWODOWYCH W WARSZAWIE.

1. Nowowiejska 37 , metalowa (Mechanicznej obróbki metali).
2. Kredytowa 2 Działy: metalowy (ślusarski), zdobniczo-metalowy, zdobniczo-malarski.
3. Chłodna 11 , ogólna.
4. Grzybowska 61 , ogólna.
5. Drewniana 8 , krawiecka i ogólno-włókiennicza.
6. Otwocka 3, tokarsko-ślusarska.
7. Solec 22 , ogólno-skórnicza i szewcka.
8. Skaryszewska 15 , ogólna, metalowa.
9. Kawęczyńska 2 , drzewno-budowlana.
10. Srebrna 16 , spożywcza i handlowa.
11. Wolska 125 , ogólna.
12. Al. 3-go Maja 18 , spożywcza.
13. Piotra Skargi 2(, ogólna.
15. Chłodna 11 , metalowa (ślusarze, blacharze i kotlarze).
16. Stawki 21 , ogólna.
17. Narbutta 14 , graficzna.
18. Konwiktorska 2 , graficzna.
19. Karolkowa 64 , drzewno-budowlana.
20. Chmielna 88 , ślusarsko-mechaniczna.
21. Okopowa 55 , ślusarsko-narzędziarska.
22. Czerniakowska 128 , metalowa.
23. Ząbkowska 41 , ślusarska.
24. Gostyńska 9/11 , ogólna.
25. Tarczyńska 2[illegible] , ogólna.
26. Leszno 7? , samochodowo-samolotowa.

27. Gdańska 1 , ogólna.
28 Stara 6 , ogólna.
29. Pankiewicza 3 , fryzjerska.
30. Modlińska 21, ogólna (oddzielne klasy męskie i żeńskie).
31. Stawki 36 , zdobniczo-metalowa i zdobniczo-galanteryjna.
32. Trębacka 10, ogólna dla uczniów i uczenic szkoły baletowej.
33. Grzybowska 26 , metalowa i włókiennicza.
34. Pankiewicza 3 , handlowa.
35. Białołęcka 36, metalowa i ogólna (oddzielne klasy męskie i żeńskie.

SZKOŁY ŻEŃSKIE

ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE.

Do 1-szej klasy szkół ogólnokształcących państwowych i miejskich przyjmowane są kandydatki po ukończeniu 6 klas szkoły powszechnej na podstawie egzaminu konkursowego.

Absolwentki 7-klasowej szkoły powszechnej, pragnące dostać się do II klasy gimnazjum nowego typu, podlegają też egzaminowi konkursowemu łącznie z egzaminem z języka łacińskiego i jednego obcego w zakresie, przewidzianym programem tej klasy.

Szkoły prywatne przyjmują do 1-szej klasy gimnazjum nowego typu najczęściej bez egzaminu, o ile uczenica wykaże się dobrem świadectwem rocznem.

Opłaty szkolne wynoszą w gimnazjach państwowych 220 zł. rocznie (dla dzieci urzędn. państw. 110), w gimnazjach miejskich 450 zł. rocznie, w gimnazjach prywatnych od 40 do 100 zł. miesięcznie.

GIMNAZJA PAŃSTWOWE.

1. Imienia Klementyny Hofmanowej, Marszałkowska 122.
2. Imienia Królowej Jadwigi, Wiejska 23.
3. Imienia Marji Konopnickiej, Św. Barbary 4.
4. Imienia Marji Konopnickiej, Kaweczyńska 12.
5. Imienia Emilji Plater, Mazowiecka 12.
6. Imienia Narcyzy Żmichowskiej, Mokotowska 61.
7. Imienia Juljusza Słowackiego, Wawelska 46.

GIMNAZJA MIEJSKIE.

1. Drugie Gimnazjum Miejskie im. Jana Kochanowskiego Rozbrat 26.

GIMNAZJA PRYWATNE.

1. Eugenji Czyżewiczowej, Złota 38.
2. Sabiny Chmielewskiej, Krak. Przedmieście 6.
3. Józefy Gagatnickiej, Senatorska 30.
4. Reginy Gaczeńskiej i Eweliny Kacprowskiej Chłodna 15.
5. Haliny Gepnerówny, Moniuszki 8.
6. Anny Jakubowskiej, Pl. 3-ch Krzyży 18.
7. Jadwigi Kowalczykówny i Jadwigi Jaworkówny Wiejska 5
8. Zofji Kołtuniakowej, Koszykowa 11b.
9. Zofji Kurmanowej, Bracka 9.
10. Władysławy Lange, Senatorska 6.
11. Im. Z. Łabusiewicz, Kępna 17 (Praga).
12. Krystyny Malczewskiej, Wspólna 41.
13. Jadwigi Michalskiej, Chłodna 68.
14. Janiny Popielewskiej i Janiny Roszkowskiej, Bagatela 15
15. 7-klasowa Szkoła śr. Anieli Przesmyckiej, Mazowiecka 4.
16. Imienia Leonji Rudzkiej, Zielna 13.
17. Marji Rybickiej, Chmielna 80.
18. Heleny Rzeszotarskiej, Konopacka 4.
19. Julji Statkowskiej, Nowogrodzka 58.
20. Stow. szkolnego pod wezw. św. Zofji, Marszałkowska 63.
21. Stow. szkolnego 8-mio klas. szkoły żeńskiej, Foksal 18.
22. Stow. Dyrektorów Szkół Państw. Średnich, Wiejska 23.
23. Wandy Szachtmajerowej, Ochota 44, róg Białobrzeskiej.
24. Jadwigi Taczanowskiej, Marszałkowska 149.
25. Marji Taniewskiej, Marszałkowska 153.
26. Imienia Cecylji Plater-Zyberkówny, Piękna 24.
27. Tow. „Słowiańska Wzajemność“, Św.-Krzyska 35.
28. Towarzystwa Szkoły średniej, Żoliborz, Karpińskiego 2.
29. Tow. „Współpraca‘, Elektoralna 11 i Miodowa 14.
30. Janiny Tymińskiej, Pl. Małachowskiego 2.
31. Antoniny Walickiej, Krucza 44.
32. Zofji Wołowskiej, Piękna 28.
33. Imienia Królewny Anny Wazówny Zboru Ewangelicko-Augsburskiego, Kredytowa 2.

34. Zgromadzenia S. S. Najświętszej Rodziny z Nazaretu Czerniakowska 137.
35. Zgromadzenia S. S. Zmartwychwstania Pańskiego, Żoliborz, Krasińskiego 31.
36. Cecylji Landauowej, Przejazd 5.
37. Komitetu Opiekuńczego „Jehudyjah", Długa 55.
38. Hermana Kaleckiego, Nowolipki 25.
39. Frydy Mirlasowej, Długa 50.
40. Leona Okręta i Antoniego Paprockiego, Zielna 27.
41. Rebeki Perły Łubińskiej, Ceglana 7.
42. Fanny Posnerowej, Twarda 27.
43. Sary Pryłuckiej, Długa 29.
44. Zofji Rozenfeldowej, Leszno 27.
45. Marji Rubinstein-Dieksteinowej, Leszno 56.
46. Róży Strumpfman, Prosta 8.
47. Janiny Świąteckiej, Sto-Jerska 18.
48. Towarzystwa Ortodoksów „Chawaceles", Sto-Jerska 22.
49. Towarzystwa Zjednoczenia Nauczycieli, Rymarska 12.
50. Perli Zaksowej, Miodowa 21.
51. Liceum Tow. „Alliance Francaise" (koeduk.) Polna 46a.
52. Francusko-polska szkoła średnia ogólnokształcąca Jadwigi Świerzyńskiej-Słojewskiej (koedukacyjna) Marszałkowska 31a.
53. Towrzystwa Pomocy Emigrantom Rosyjskim (koeduk.) z rosyjskim językiem nauczania, Oboźna 7.

GIMNAZJA WIECZOROWE DLA DOROSŁYCH I KURSY MATURALNE.

dają możność wykształcenia w zakresie szkoły średniej ogólnokształcącej od klas III—VIII. Wykłady prowadzone są według programu gimnazjów państwowych, kurs klasy półroczny. Nauka wieczorowa, opłata 25—30 zł. miesięcznie. Ustrój semestralny.

Prywatne Gimnazjum Koeduk. dla dorosłych Z. Salingera, Mazowiecka 4.

2. Pryw. Gimnazjum Koed. dla dorosłych Towarzystwa Gimnazjum dla dorosłych, ul. Bracka 18.
3. Prywatn. gimnazjum koeduk. dla dorosłych Towarz.

Kształcenia Dorosłych, Marszałkowska 153.

4. Kursy Maturalne prof. Konopnickiego, Sto-Krzyska 27.

SEMINARJA NAUCZYCIELSKIE.

W związku z reorganizacją szkolnictwa seminarja nauczycielskie ulegają stopniowej likwidacji i nowych kandydatek nie przyjmują.

SZKOŁY HANDLOWE.

Szkoły handlowe mają na celu kształcenie wykwalifikowanych pracowniczek dla handlu, przemysłu i bankowości w różnych działach: buchalterji, korespondencji, kupna, sprzedaży i t. p. w najbliższym czasie w związku z reorganizacją szkolnictwa handlowego zostanie prawdopodobnie przedłużona do lat 4-ch. Prywatne szkoły handlowe przyjmują zwykle bez egzaminu po ukończeniu szkoły powszechnej lub 3-ch klas gimnazjum. Zapisy do szkół prywatnych odbywają się dwukrotnie: w maju — czerwcu i w sierpniu.

SZKOŁY PAŃSTWOWE.

1. **Wydział Handlowy Państwowej Szkoły Przemysłowo-Handlowej**, Górnośląska 29—31. Egzamin wstępny z jęz. polskiego i arytmetyki. Nauka trwa 4 lata. Opłata 140 zł. rocznie.

SZKOŁY PRYWATNE.

1. **Marji Danielskiej**, Kilińskiego 3, z 4-ym rokiem nauki nieobowiązkowym. Opłata 50—80 zł. miesięcznie.
2. **J. Jankowskiej-Statkowskiej**, Nowogrodzka 58, z 4-ym rokiem nauki nieobowiązkowym. Opłata 100 zł. mies.
3. **H. Kirsta**, Trębacka 4. Opłata 60 zł. mies. (inf. zeszłr.).
4. **M. Lipskiej**, Leszno 50. Opłata 60 zł. miesięcznie.
5. **S. Rabskiej**, Szeroka 38. Opłata 50 zł. miesięcznie.
6. **Stowarzyszenia Szerzenia Wykształcenia Zawodowego im. Kaniowczyków i Żeligowczyków.** Złota 14. Opłata 60 zł. miesięcznie.
7. **F. Zyssfeldowej**, Nowolipki 11 (dla dziewcząt żydowskich). Opłata 30 zł. miesięcznie.

8. **Towarzystwa Oświatowego „Wiedza"** (koedukacyjna), Wiktorska 49/51. Opłata 42 zł. miesięcznie (inf. zeszł.).
9. **Spółdzielczo-Handlowa Towarzystwa Oświaty Spółdzielczo-Handlowej** (koedukacyjna), Królewska 23. Opłata 40 zł. miesięcznie.
10. **Przysposobienia Kupieckiego Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet,** Miodowa 14. Nauka trwa 1 rok. Opłata 30 zł. miesięcznie.
11. **3-kl. Szkoła Handlowa Żeńska „Koła Prażan",** Wileńska 13. Opłata 45 zł. miesięcznie.
12. **3-kl. Koeduk. Szkoła Spółdzielcza Stow. Średniej Szkoły Spółdzielczej,** Pankiewicza 3. Opłata 45 zł. miesięcznie, za kurs I — 30 zł. mies. (Egzamin wstępny z polskiego, arytmetyki i nauki o Polsce Współczesnej).

SZKOŁY HANDLOWE WIECZOROWE.

Warunki przyjęcia, jak w szkołach handlowych dziennych.

1. **Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy,** Hortensja 2. Nauka 2-letnia. Ustrój semestralny. Opłata 100 zł. półr.
2. **Związku Zawodowego Pracowników Handlowych, Przemysłowych i Biurowych,** Złota 58. Opłata 30 zł. miesięcznie, wpis 10 zł.

Niżej wymienione kursy przyjmują młodzież w wieku od lat 18 ze świadectwem ukończenia szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Wszystkie kursy są koedukacyjne.

3. **Kursy Handlowe Polskiej Macierzy Szkolnej,** Marszałkowska 63. Kurs roczny ogólnohandlowy, drugi rok nauki nieobowiązkowy. Ustrój semestralny. Opłata za kurs 150 zł., płatna w ratach miesięcznych.
4. **Instytut Prakytcznej Wiedzy Handlowej im. sen. St. Bruna,** Waliców 2. Prowadzi roczny kurs biurowości (opłata 300 zł.) oraz w miarę potrzeby specjalne kursy branżowe. Wpis 10 zł. (6. kl. gimn.).
5. **Kursy Nauk Ekonomicznych i Handlowych Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy.** Hortensja 2. Kursy 2-letnie. Ustrój semestralny. Opłata 30 zł. miesięcznie.
6. **Wieczorne Kursy Handlowe Związku Zawodowego Pracowników Handlowych, Biurowych i Przemysłowych,** Złota 58. Kurs roczny, opłata 30 zł. mies. Wpis 10 zł.

7. 1-roczny Kurs Handlowy Żeński T. Raczkowskiej, Wspólna 41. Opłata 35 zł. (5 kl. gimnazjum).

SZKOŁY HANDLOWE TYPU WYŻSZEGO.

Do szkół handlowych typu wyższego wymagane jest ukończenie 6-ciu klas gimnazjum. Nauka trwa 2 lata.

LICEA HANDLOWE PAŃSTWOWE.

1. **Liceum Handlowe żeńskie**, Górnośląska 29—31. Opłata 140 zł. rocznie.

LICEA HANDLOWE PRYWATNE.

1. **J. Jankowskiej-Statkowskiej**, Nowogrodzka 58. Opłata 100 zł. miesięcznie.
2. **H. Kirsta.** Trębacka 4. Opłata 90 zł. mies. (inf. zeszł.).
3. **H. Chankowskiej**, Królewska 35. Opłata 80 zł. mies.
4. **Stowarzyszenia Szerzenia Wykształcenia Zawodowego im. Kaniowczyków i Żeligowczyków**, Złota 14. Opłata 60 zł. miesięcznie. Kurs trwa 2 lata.
5. **Instytut Studjów Handlowych i Orjentalistycznych**, Reja 7. Wydziały: eksportowy, orjentalistyczny i bankowo-ubezpieczeniowy. Uczelnia koedukacyjna. Nauka trwa 3 lata. Opłata 450 zł. rocznie. Wpis 25 zł., bibljoteka 10 zł., szatnia 5 zł.
6. **Kursy Handlowe Żeńskie T. Raczkowskiej** ul. Wspólna 41. Kurs 2-letni, opłata 80 zł. miesięcznie.
7. **Prywatn. Koeduk. Liceum Spółdzielczo-Handlowe Tow. Oświaty Spółdzielczo-Handlowej**, Królewska 23. Kurs trwa 2 lata. Opłata około 50 zł. miesięcznie.
8. **Prywatna 1-roczna Szkoła Koeduk. Przysposobienia Handlowego im. sen. Bruna Zgromadzenia Kupców m. st. Warszawy**, ul. Waliców 2—4. Warunki przyjęcia: matura gimnazjalna, opłata 610 zł. rocznie w ratach.
9. **Szkoła Koedukacyjna Języków Wschodnich Instytutu Wschodniego**, ul. Miodowa 7. (inf. zeszłr.).

SEMINARJA OCHRONIARSKIE.

(Seminarja dla Wychowawczyń Przedszkoli).

Seminarja dla wychowawczyń przedszkoli mają na celu kształcenie wykwalifikowanych wychowawczyń dla pracy w przedszkolach i innych zakładach opiekuńczych dla dzieci. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Wiek 14—18 lat. Nauka trwa 3 lata.

SEMINARJA PAŃSTWOWE.

1. **Seminarjum dla Wychowawczyń Przedszkoli,** Nowowiejska 21. Egzamin wstępny konkursowy, wymagane specjalne uzdolnienie do śpiewu, rysunków i muzyki. Opłata 40 zł. półrocznie. Zapisy w maju. Składki miesięczne do 5 zł.

SEMINARJA PRYWATNE.

1. **Katolickiego Związku Polek,** Krakowskie Przedmieście 36. Opłata 50—60 zł. miesięcznie.
2. **J. Czarneckiej,** Marszałkowska 74. Opłata 480 zł. rocznie. Wpis 20 zł.
3. **L. Turzańskiej,** Chmielna 10. Opłata 55 zł. miesięcznie.
4. **Feigin-Lurie,** Grzybowska 2 (dla dziewcząt żydowskich). Opłata 300 zł. rocznie.
5. **Prywatna Żeńska Szkoła Przysposobienia Wychowawczego Tow. Zakładu Wychow. dla dziewcząt pod wezw. Św. Teresy** (fundacji ks. Siemca), ul. Lipowa 14b. Kurs 1-roczny, wiek nieograniczony, opłata 35 zł. miesięcznie.
6. **Pryw. Żeńska Szkoła Racjonalnego Wychowania pod wezw. Św. Teresy** (fundacji ks. Siemca), ul. Lipowa 14b, kurs 3-letni od lat 14—15, opłata 35 zł. miesięcznie.

SZKOŁY PIELĘGNIARSTWA.

Szkoły pielęgniarstwa mają na celu kształcenie wykwalifikowanych pracownic dla pielęgniarstwa szpitalnego i dla pracy na polu zdrowia publicznego. Szkoły pielęgniarek przyjmują kandydatki w wieku od 18 lat ze świadectwem ukończenia przynajmniej 6 klas gimnazjum. Ustrój szkół semestralny.

Uczenice obowiązane są mieszkać w internacie szkolym, gdzie otrzymują całkowite utrzymanie. Nauka we wszystkich szkołach trwa 2 lata i 4 miesiące.

1. **Szkoła Pielęgniarstwa Polskiego Czerwonego Krzyża,** Smolna 6. Po ukończeniu szkoły uczenice obowiązane są wstąpić do korpusu sióstr P. C. K. i odsłużyć conajmniej 3 lata na wyznaczonych im płatnych stanowiskach w zakresie swojego zawodu. Opłaty wynoszą: wpis 125 zł., umundurowanie 200 zł., internat 80 zł. miesięcznie (obowiązkowy).

2. **Warszawska Szkoła Pielęgniarstwa,** Koszykowa 78. Opłaty: wpis 125 zł., umundurowanie 160 zł., internat 200 zł. miesięcznie. Szkoła udziela zniżek, uczenice, korzystające z ulg, obowiązane są do odsłużenia pewnej ilości lat na stanowiskach, wyznaczonych przez szkołę.

3. **Szkoła Pielęgniarstwa przy Szpitalu Starozakonnych,** Dworska 17. Opłaty: wpis 50 zł., kaucja 50 zł., umundurowanie 200 zł., internat i nauka 100 zł. miesięcznie. (Inetrnat obowiązkowy). Kurs trwa 2½ lat.

4. **Szkoła Pielęgiarstwa Dzieci, Śliska 51** (dla dziewcząt żydowskich). Opłaty: wpis 75 zł., internat 50 zł. miesięcznie. (inf. zeszłr.).

5. **Kursy dla pielęgniarek społecznych w Warszawie,** Litewska 16. Kursy roczne, zorganizowane przez Min. Pracy i Op. Sp., przeznaczone są przedewszystkiem dla stypendystek z prowincji. (inf. zeszłr.).

SZKOŁY POŁOŻNYCH.

1. **Warszawska Miejska Szkoła Położnych,** Karowa 2a. Do szkoły przyjmowane są kandydatki w wieku 18—35 lat, posiadające świadectwo ukończenia szkoły powszechnej. Nauka trwa 2 lata, początek 1 października. Opłata 200 zł. rocznie, płatna w 4-ch ratach.

2. **Szkoła Położnych im. dr. Reissa,** Foksal 13. Warunki przyjęcia, jak wyżej. Nauka trwa 2 lata. Opłata roczna 1000 zł., płatna w ratach. (inf. zeszłr.).

SZKOŁY PRACY SPOŁECZNEJ.

1. **Szkoła Pracownic Społecznych Polskiej Macierzy** Szkolnej Jasna 17. Szkoła ma na celu dostarczania wykwalifikowanych pracowniczek do pracy społecznej w kierunku bibljotekarsko-księgarskim i sekretarskim. Warunki przyjęcia: ukończenie 16 lat i świadectwo z 6 klas gimnazjum. Nauka trwa 2 lata. Opłata 70 zł. mies.
2. **Prywatna 1-roczna Szkoła Bibljotekarska**, ul. Koszykowa 26. Warunki przyjęcia: matura gimnazjalna, opłata 100 zł. rocznie.
3. Prywatna 1-roczna Szkoła Reporterów Dziennikarskich Jerzego Machonia, ul. Krucza 36. Warunki przyjęcia: 6 kl. gimnaz., opłata 45 zł. miesięcznie. (Otwarta będzie w sierpniu 1934 r.).

SZKOŁY GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO I DOMOWEGO.

Szkoly Gospodarstwa Domowego mają na celu praktyczne i teoretyczne wykształcenie uczenic w gospodarstwie domowem. Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego kształcą, zależnie od swego charakteru, instruktorki gospodarstwa, laborantki, mleczarki, gospodynie i t. p.

1. **Państwowe Seminarjum Nauczycielek Gospodarstwa**, Nowowiejska 43. Warunki przyjęcia: wiek 17—21 lat, świadectwo ukończenia 6 klas gimnazjum lub szkoły średniej zawodowej, egzamin wstępny z jęz. polskiego, matematyki, fizyki i chemji. Nauka trwa 3 lata, opłata 110 zł. rocznie. Koszty gotowanych i spożywanych przez uczenice obiadów wynoszą około 150 zł. rocznie. Zapisy w maju.

2. **Szkoła Gospodarczo-Zawodowa im. Królowej Jadwigi**, Teresińska 9. Działy: krawiectwo, bieliźniarstwo i gospodarstwo domowe. Przyjmowane są uczenice po szkole powszechnej lub po 3 klasach gimnazjum na podstawie egzaminu z jęz. polskiego i arytmetyki. Nauka trwa 3 lata. Opłata 24 zł. mies.

Wobec reorganizacji Szkoły kandydatki są przyjmowane tylko na kurs II względnie III-ci. Przy szkole istnieje 1-roczny kurs krawiecko-bieliźniarski z ewentualną nadbudową: 4-miesięczny kurs wychowawczyń albo 6-miesięczny kurs ogrodnictwa. Opłata 15 zł. miesięcznie. (Internat 50 zł. mies.).

3. **Szkoła Gospodarstwa Domowego Stowarzyszenia Zawodowego Kształcenia młodych dziewcząt „Nauka i Praca“** (2 szkoły) ul. Złota 41 oraz Zabłocińska 20 na Marymoncie. Warunki przyjęcia: ukończenie przynajmniej 6-ciu oddz. szkoły powszechnej. Nauka trwa 3 lata. Opłata 150 zł. rocznie.

4. **Państwowa Szkoła Pracownic Domowych,** ul. Solec 43. Kurs 1-roczny. Opłata 90 zł. rocznie, dodatkowo 10 zł. miesięcznie na produkty, 10 zł. jednorazowo za naukę kroju i szycia.

Przy szkole istnieją 2-miesięczne kursy wieczorowe (od godz. 17—20) za opłatą 32 zł.

5. **Kursy Gospodarstwa Domowego Stowarzyszenia Opieki nad Dziewczętami pod wezw. św. Józefa,** Sewerynów 14. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej. Nauka trwa 2 lata. Opłata 15 zł. miesięcznie. Dla dziewcząt z wykształceniem w zakresie 4—6 oddziałów szkoły powszechnej prowadzone są oddzielne roczne kursy. Opłata 15 zł. miesięcznie. Wpis 10 zł., gaz 10 zł.

6. **Szkoła Wychowawczyń Domowych S. S. Miłosierdzia,** Czerniakowska 47. Do szkoły przyjmowane są kandydatki po ukończeniu szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum; muszą mieć zamiłowanie do dzieci. Nauka trwa 3 lata. Opłata 20 zł. miesięcznie.

7. **Szkoła Gospodarstwa Domowego im. Jenerałowej Zamoyskiej,** Elektoralna 47. Warunki przyjęcia: wiek od lat 17 i ukończenie 6 klas gimnazjum. Szkoła roczna, nauka trwa od 20 sierpnia do 15 czerwca. Oplata 40 zł. miesięcznie. Wpis 30 zł.

8. **Szkoła Zarządczyń im. Jenerałowej Zamoyskiej,** Elektoralna 47. Warunki przyjęcia: wiek od lat 18, ukończenie 6 klas gimnazjum i szkoły gospodarczej. Szkoła roczna, nauka trwa od 20 sierpnia do 15 czerwca. Opłata 25 zł. miesięcznie. Wpis 15 zł.

9. **Szkoła Gospodarcza żeńska Towarzystwa Oświatowego im. Plater-Zyberkówny w Chyliczkach,** poczta Piaseczno, woj. Warszawskie. Szkoła zaznajamia uczenice z gospodarstwem domowem i wiejskiem. Całkowity kurs trwa 3 lata, może być krótszy, zależnie od obranego działu. Warunki przyjęcia:

ukończenie 6 klas gimnazjum. Opłata za naukę i za utrzymanie 200 zł. miesięcznie.

10. **Żeńska Szkoła Mleczarsko-Serowarska w Szafarni,** poczta Gołub, woj. Pomorskie. Szkoła prowadzi następujące kursy: maślarsko-serowarski (11 miesięcy), kurs laborantek (10 miesięcy) i kurs gospodarczy)3 miesiące). Na kurs laborantek przyjmowane są kandydatki po 6 klasach gimnazjum, a na inne kursy z ukończoną szkołą powszechną, lub po 3 klasach gimnazjum. Opłata za kurs 200 zł., internat 60 zł. miesięcznie. Zapisy do 1 sierpnia.

11. **Szkoła Hodowli Drobiu w Julinie,** pow. radzymiński, poczta i stacja Łochów pod Warszawą. Warunki przyjęcia: ukończenie 16 lat, świadectwo ukończenia szkoły powszechnej i niższej szkoły rolniczej lub gospodarczej. Nauka trwa od października do sierpnia. Opłata 100 zł. miesięcznie za naukę i utrzymanie.

SZKOŁY OGRODNICZE.

SZKOŁY PAŃSTWOWE.

1. **Szkoła Ogrodnicza w Płocku,** Kolegjalna 21. Warunki przyjęcia: wiek 14—17 lat, ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum, egzamin wstępny z jęz. polskiego. Nauka trwa 4 lata. Opłata 100 zł. półrocznie. Utrzymanie w internacie 55 zł. miesięcznie.

2. **Szkoła Ogrodnictwa w Poznaniu,** ul. Śniedeckich 54/58. Szkoła koedukacyjna typu wyższego. Wydziały: produkcji ogrodniczej, ogrodnictwa ozdobnego, handlu ogrodniczego i przemysłu ogrodniczego (dwa ostatnie wydziały znajdują się w stadjum organizacji). Warunki przyjęcia: wiek do 19 lat i świadectwo ukończenia 6 klas gimnazjum; kandydatki mogą być poddane egzaminowi wstępnemu. Nauka trwa 3 lata. Opłata około 250 zł. rocznie. Zapisy od 15 czerwca do 15 sierpnia.

SZKOŁY PRYWATNE.

1. **Roczne Kursy Pszczelniczo-Ogrodnicze,** ul. Profesorska 4. Kursy roczne, koedukacyjne, trwają od 1 października do 31 lipca. Warunki przyjęcia: ukończenie 16 lat i świadectwo

ukończenia 6 klas gimnazjum. Opłata za kurs 600 zł., płatna w ratach.

2. **Trzymiesięczne Kursy Pszczelnicze i Przetworów Owocowych,** ul. Profesorska 4. Kursy koedukacyjne, cenzus naukowy niewymagany. Początek nauki w maju. Opłata za kurs 100 zł.

3. **Dział Ogrodniczo-Przetwórczy Przemysłowo-Handlowej Szkoły Żeńskiej w Krasnymstawie,** woj. lubelskie. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Nauka trwa 3 lata. Opłata około 50 zł. miesięcznie.

SZKOŁY ROLNICZE.

1. **Państw. Szkoła Rolnicza,** poczta Gołotczyzna, pow. Ciechanów.

2. **Państw. niższa Szkoła Rolnicza,** willa „Góra" poczta Nowy Dwór.

3. **Ludowa Szkoła Rolnicza,** Dąbrowa Zduńska, poczta Zduny, pow. Łowicz.

4. **Ludowa Szkoła Rolnicza,** Rawa Mazowiecka, pow. poczta Rawa Mazowiecka.

5. **Ludowa Szkoła Rolnicza, Trzepowo,** poczta i pow. Płock.

6. **3-letnie Kursy Gospodarstwa domowego, wiejskiego i miejskiego,** Ignaców, pow. Mińsk Mazowiecki.

7. **Szkoła hodowli drobiu Centralnego Tow. Organizacyj i Kółek Rolniczych,** Julin, pow. Radzymin, poczta Łochów.

8. **Szkoła Rolnicza Stowarzyszenia Zjednoczonych Ziemianek,** Marysin, poczta Lubraniec, pow. Włocławek.

9. **Szkoła Rolnicza Stow. Zjedn. Ziemianek,** Mirosławice, poczta Żychlin, pow. Kutno.

10. **Szkoła Ogrodniczo-Rolnicza Tow. Oświatowego im. C. Plater-Zyberkówny,** N. Przybyszew, poczta Goszczyn, pow. Grójec.

11. **Ludowa Szkoła Roln.** Chrościn, poczta i pow. Wieluń.

12. **Ludowa Szkoła Rolnicza,** Jeżewo, poczta Zgierz, pow. Brzeziny.

13. **Ludowa Szkoła Rolnicza,** Kościelec, pow. i poczta Koło.

14. **Ludowa Szkoła Roln.** Wilów, pow. i poczta Piotrków.

SZKOŁY PRZEMYSŁOWO-TECHNICZNE.

1. **Żeńska Szkoła Architektury im. Stanisława Noakowskiego,** Wspólna 81. Szkoła trzyletnia, ma na celu kształcenie sił pomocniczych dla architektów, biur budowlanych, kreślarskich i t. p. Nauka wieczorowa. Warunki przyjęcia: ukończenie 16 lat i świadectwo 6 klas gimnazjum. Opłata 60 zł. mies.

2. **Żeńskie Kursy Techniczne,** Hoża 88. Kursy dwuletnie, wieczorowe, mają na celu kształcenie pomocniczych sił technicznych dla biur budowlanych, drogowych, wodnych, mierniczych i t. p. Opłata 400 zł. rocznie. Warunki przyjęcia: 6 klas gimn. lub 3 kl. szkoły średniej zawodowej.

3. **Liceum Przemysłowo-Techniczne Żeńskie T-wa Szkół Pracy,** Bracka 18. Liceum kształci laborantki i chemiczki do pracy w zakładach badań produktów spożywczych, w laboratorjach i fabrykach chemicznych. Warunki przyjęcia: ukończenie 6 klas gimnazjum. Nauka trwa 2 lata, ustrój semestralny. Opłata 60 zł. miesięcznie. Zapisy w maju i sierpniu.

4. **Kursy Kreśleń Technicznych inż. Gajewskiego,** Plac Trzech Krzyży 8. Kurs roczny, koedukacyjny, początek nauki w sierpniu i styczniu. Wydziały: maszynowy, budowlany i mierniczy. Nauka wieczorowa. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Opłata 20 zł. mies. (inf. zeszłr.).

5. **Kursy Kreśleń Technicznych inż. Latoura,** Traugutta 6. Kurs roczny, koedukacyjny, nauka wieczorowa, ustrój semestralny, początek nauki we wrześniu i lutym. Wydziały: maszynowy, budowlany, mierniczy i graficzny. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Opłata 20 zł. miesięcznie. Nauka wieczorowa. (inf. zeszłr.).

6. **Ogólny Kurs Radjotechniczny przy Państwowych Kursach Radjotechnicznych,** Mokotowska 6. Kurs roczny, koedukacyjny, dla kandydatek po 6 klasach gimnazjum, nauka wieczorowa. Opłata 200 zł. rocznie.

SZKOŁY PRZEMYSŁU ARTYSTYCZNEGO.

Szkoły przemysłu artystycznego mają na celu kształcenie artystów zdobników dla wszystkich gałęzi przemysłu artystycznego, instruktorek szkół rzemieślniczych i przemysło-

wych oraz nauczycielek rysunków dla szkół zawodowych. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i egzamin wstępny z rysunków.

1. **Miejska Szkoła Sztuk Zdobniczych i Malarstwa,** Myśliwiecka 8. Szkoła koedukacyjna, przyjmuje kandydatki po ukończeniu 16 lat. Nauka trwa 4 lata. Opłata około 200 zł. rocznie. Zapisy w sierpniu.

Przy szkole istnieją Kursy wieczorowe rysunków, opłata 60 zł. rocznie i kursy niedzielne, opłata 20 zł. rocznie.

2. **Kursy Przygotowawcze Rysunku i Zdobnictwa przy Muzeum Rzemiósł i Sztuki Stosowanej,** Chmielna 52. Kursy koedukacyjne, nauka trwa 3 lata, na 4-ym dodatkowym roku nauki możliwa specjalizacja. Opłata 180 zł. rocznie, płatna w ratach półrocznych. Na kursie III — 200 zł. rocznie.

3. **Kursy Rysunkowe Muzeum Przemysłu i Rolnictwa,** ul. Krak.-Przedmieścoe 66. Kurs 1-roczny dla dorosłych, pracujących czeladników i majstrów, wykłady 2 razy tygodniowo. Opłata za kurs 40 zł.

4. **Szkoła Sztuk Pięknych im. W. Gersona,** ul. Pankiewicza 3. Kurs trwa 1 rok. Ukończenie 6 klas gimnazjum, (jeśli kandydat bardzo zdolny przyjmuje się z niższem wykształceniem. Opłata za całodzienny kurs 480 zł., za kurs dzienny (od godz. 9—13) 300 zł., za kurs wieczorowy 200 zł. (tylko teorja).

5. **Średnia Szkoła Muzyczna im. Chopina,** ul. Moniuszki, gmach Filharmonji. W centrali — wpis i egzamin 15 zł., za kurs przygotowawczy (do 14 lat) — 20 zł., kurs wstępny 30 zł., niższy — 45 zł., średni 47½ zł. i kurs wyższy 50 zł. miesięcznie.

W oddziałach (Żoliborz, ul. Kochanowskiego 6 i Praga, Wileńska 15) wpis i egzamin 10 zł., za kurs przygotowawczy 15 zł. za kurs wstępny 25 zł., kurs niższy 32½ zł., kurs średni 35 zł. (skrzypce, fortepjan).

6. **3-letnie Kursy Muzyczne im. Chopina,** ul. Żórawia 19. Przy uczelni istnieje kurs wstępny. Opłata: za egzamin i wpis 15 zł., za kurs wstępny 20 zł., za kurs I-szy 30—35 zł., za kurs II-gi — 35—40 zł., za kurs III-ci — 45 zł. miesięcznie.

7. **Państwowa Szkoła Fotograficzna,** ul. Górnośląska 29. Matura gimnazjalna. (Szkoła ma być otwarta).

SZKOŁY RĘKODZIELNICZE.

SZKOŁY PAŃSTWOWE.

1. **Państwowa Szkoła Przemysłowo-Handlowa,** Górnośląska 29—31. Poza działem handlowym istnieje krawiectwo, bieliźniarstwo oraz introligatorstwo. Warunki przyjęcia: wiek 14 — 17 lat, ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum i egzamin wstępny z jęz. polskiego i matematyki. Nauka na introligatarstwie trwa 3 lata, na innych działach po 4 lata. Opłata 90 zł. rocznie. Zapisy w maju.

SZKOŁY MIEJSKIE.

1. **Pierwsza Miejska Szkoła Rękodzielnicza,** Kazimierzowska 60. Działy są następujące:

1) bieliźniarstwo z haftem białym,
2) bieliźniarstwo i krawieczyzną,
3) krawiectwo,
4) gorseciarstwo z ortopedją,
5) haftarstwo i koronkarstwo,
6) introligatorstwo i galanterja skórzana,
7) tkactwo, kilimkarstwo i dywaniarstwo,
8) kamasznictwo z galanterją skórzaną.

Warunki przyjęcia: wiek od 14 lat i ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Egzamin wstępny. Opłaty 100 zł. rocznie. Nauka trwa 3 lata. Zapisy w maju, czerwcu i sierpniu.

Przy szkole istnieją roczny kurs robót ręcznych i roczny kurs przysposobienia zawodowego w powyższych działach, przeznaczony dla kandydatek po 5 lub 6 oddziałach szkoły powszechnej. Opłata i zapisy, jak w szkole.

2. **Druga Miejska Szkoła Rękodzielnicza im. Narcyzy Żmichowskiej,** Filtrowa 61. Szkoła prowadzi działy: hafciarski, bieliźniarski, karwiecki, kamaszniczy, fryzjerski i modniarski. Nauka na krawiectwie trwa 4 lata, na wszystkich innych działach po 3 lata. Warunki przyjęcia: ukończenie 14 lat i świadectwo ukończenia szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Egzamin wstępny z jęz. polskiego i matematyki. Opłata 120 zł. rocznie.

3. **Trzecia Miejska Szkoła Rękodzielnicza,** Białostocka 4, prowadzi działy: krawiecki, bieliźniarski i haftarski. Nauka trwa 3 lata. Warunki przyjęcia i opłaty, jak w II-giej Miejskiej Szkole Rękodzielniczej.

SZKOŁY PRYWATNE.

1. **Szkoła Gospodarczo-Zawodowa im. Królowej Jadwigi,** Teresińska 9. Działy: krawiectwo, bieliźniarstwo i gospodarstwo domowe. Przyjmowane są uczenice po ukończeniu szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum na podstawie egzaminu z jęz. polskiego i arytmetyki. Nauka trwa 3 lata. Opłata 24 zł. miesięcznie. Wobec reorganizacji szkoły kandydatki są przyjmowane na kurs II względnie III-ci. Przy szkole istnieje kurs roczny krawiecko-bieliźniarski z ewentualną nadbudową: 4-miesięczny kurs wychowawczy albo 6-miesięczny kurs ogrodnictwa. Opłata 15 zł. miesięcznie. (nternat 50 zł. miesięcznie).

2. **Żeńska Szkoła Zawodowa Stowarzyszenia „Nauka i Praca“** na Marymoncie, Zabłocińska 20. Szkoła posiada trzy działy: krawiecki, bieliźniarski i trykotarski. Warunki przyjęcia: ukończenie przynajmniej 6-ciu oddziałów szkoły powszechnej. Nauka trwa 3 lata. Opłata 150 zł. rocznie. Przy szkole internat, opłata 45—50 zł. miesięcznie.

3. **Szkoła Zawodowa dla dziewcząt żydowskich Tow. Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród żydów,** Długa 39. Działy: krawiecki i bieliźniarski. Warunki przyjęcia: wiek 14—16 lat i ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Nauka trwa 3 lata. Opłata na I-ym roku 144 zł. rocznie, na II-gim 95 zł., a III-ci rok nauki bezpłatny,

4. **Szkoła 'Rękodzielnicza Żeńska im. P. Baumanowej przy Gminie Wyznaniowej Żydowskiej,** Śliska 28. Działy: bieliźniarstwo, haftarstwo i krawiectwo. Nauka trwa 3 lata. Warunki przyjęcia: wiek 14—16 lat i ukończenie szkoły powszechnej lub 3 klas gimnazjum. Opłata 10 zł. miesięcznie.

5. **Kursy Trykotarstwa Stow. „Służba Obywatelska“,** Wiktorska 65. Wydziały: maszynowy i wykończarski. Kursy roczne lub dwuletnie mają na celu przygotowanie uczenic do pracy trykotarskiej fabrycznej. Opłata 8 zł. miesięcznie. Wpis 5 zł.

SZKOŁY RÓŻNE.

Niższa Szkoła Hotelarska Naczelnej Organizacji Polskiego Przemysłu Hotelowego, Al. Jerozolimskie 39. Szkoła roczna, koedukacyjna, kształci służbę hotelową. Cenzus naukowy niewymagany. Opłata 10 zł. miesięcznie. Zapisy do września.

Kursy Kosmetyczne mają na celu kształcenie wykwalifikowanych kosmetyczek i po ukończeniu dają prawo praktyki oraz możność otwarcia gabinetu kosmetycznego. Warunki przyjęcia: ukończenie szkoły powszechnej i 18 lat życia. Opłata od 300—1000 zł. za kurs.

1. **Kursy Kosmetyczne Dr. S. Zamenhofa w Warszawie,** Senatorska 36. Nauka trwa 4 miesiące, opłata 400 zł., płatna w 2-ch ratach. (inf. zeszłr.).

2. **Kursy Kosmetyczne Dr. Muszkatblata,** Plac Trzech Krzyży 11. Nauka trwa 4 miesiące, opłata 400 zł., płatna w ratach miesięcznych. (inf. zeszłr.).

3. **Szkoła Masażu Leczniczego Dr. J. Zaorskiego w Warszawie,** Smolna 30. Nauka trwa 4 miesiące, opłata 305 zł., płatna w dwóch ratach. (inf. zeszłr.).

4. **Kursy Kosmetyczne Dr. M. Biernackiej w Warszawie,** Szopena 16.

Kursy pisania na maszynie, stenografji oraz Kursy Kierowców Samochodowych, patrz w dziale „Szkoły różne“ dla chłopców.

SZKOLNICTWO DOKSZTAŁCAJĄCE.

Szkoły dokształcające zawodowe przeznaczone są wyłącznie dla młodzieży pracującej w handlu, przemyśle i rzemiośle. Młodzież pracująca w wieku 14—18 lat obowiązana jest do uczęszczania do szkół dokształcających wieczorowych. Szkoła posiada 3 klasy, dla uczenic z niedostatecznem przygotowaniem istnieją klasy przygotowawcze. Nauka jest bezpłatna. Wykaz szkół i terminy zapisów ogłaszane są corocznie przez odpowiednie władze.

1. ul. Zagórna 9 — handlowa,
2. „ Brzeska 9 — handlowa i gospodarcza,
3. „ Leszno 109 — Krawiecko-bieliźniarska i handlowa,

4. „ Nowy Świat 57—handlowa i krawiecko-bieliźniarska.
5. Bema 76 — krawiecko-bieliźniarska,
6. „ Ostroroga 11 — Ogólna,
7. „ Marji Kazimiery 21 — **Ogólna,**
8. „ Szeroka 17 — Krawiecko-bieliźniarska,
9. „ Stawki 4/6 — Krawiecko-bieliźniarska,
10. „ Grójecka 93 — Krawiecko-bieliźniarska,
11. „ Górnośląska 31 — Krawiecko-bieliźniarska,
12. „ Białołęcka 36 — Metalowa i ogólna (odzielnie klasy męskie i żeńskie.

Wykaz niniejszy został sporządzony na podstawie:

1) spisu szkół ogólnokształcących i zawodowych, podanego w „Dzienniku Urzędowym" z dn. 12 marca b. r.

2) „Tablic Informacyjnych", opracowanych w r. 1933-cim przez dra Zygmunta Lipińskiego.

3) „Informatora o Szkołach Zawodowych" Koła Warszawskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Zawodowych.

Wszystkie podane informacje są sprawdzone oprócz wiadomości o szkołach zamiejskich i kilku szkołach warszawskich, co zaznaczono w Wykazie (informacje zeszłoroczne — inf. zeszłr.).

Szkolnictwo ogólnokształcące jak i zawodowe są ciągle jeszcze w fazie organizacji, zatem spodziewać się należy, że niektóre dane o szkołach, umieszczone w naszym wykazie, ulegną zmianie, — nieodzowną więc będzie rzeczą czuwać ciągle nad przejawami tych zmian i dokonywać sprostowań i uzupełnień w podanych informacjach.

O współpracę i nadsyłanie wiadomości w tym kierunku gorąco prosimy Wszystkich, komu troska o przyszłość naszej młodzieży leży na sercu. Adres: Z. N. P. ul. Dobra 6/8 parter. Ośrodek Opieki Psychologiczno-Wychowawczej nad Młodzieżą Szkolną.

Wykaz powyższy opracowały p. p.:

Alodja Popławska i Stefanja Wędrychowska

Instytucje poradniane o charakterze psychologicznym na terenie Warszawy.

1. **Laboratorjum Psychopedagogiczne Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej,** Aleje Ujazdowskie 20, tel. 9.51-06, przeprowadza badania kwalifikujące dzieci do szkół specjalnych.
2. **Oddział Pedagogiki Leczniczej i Neuropsychjatrji Dziecięcej Szpitala** przy ul. Złotej 74, tel. 604-31, ambulatorjum czynne w poniedz. środy i piątki, godz. 10—12.
3. **Poradnia Pedologiczna Towarzystwa Przyjaciół Dzieci,** Inflancka 1, czynna codziennie, godz. 9—2, dla dzieci trudnych do prowadzenia.
4. **Poradnia Pedologiczna I Miejskiego Ośrodka Zdrowia,** Puławska 91, tel. 8-66-45, czynna w poniedziałki i środy godz 9—12, dla dzieci trudnych do prowadzenia.
5. **Poradnia Pedologiczna przy „Patronacie“,** Marszałkowska 74, tel. 8-10-60, czynna codziennie z wyjątkiem sobót godz. 9—2 dla dzieci podsądnych i trudnych do prowadzenia.
6. **Poradnia Psychologiczna, Wychowawcza i Zawodowa dla dzieci i młodzieży szkolnej,** Nowogrodzka 7, tel. 9.21-05, czynna codziennie godz. 11—2, 5—8. Porady w sprawie wyboru zawodu, porady w przypadkach trudności wychowawczych i trudności w nauce.
7. **Poradnia Psychologiczna przy Związku Zawodowym Nauczycielstwa Szkół Żydowskich w Polsce,** Przejazd 11, tel. 11-82-70, czynna codziennie, godz. 10—3, 5—8, poradnictwo wychowawcze i zawodowe.
8. **Poradnia Wychowawcza Towarzystwa Wychowania** Przedszkolnego.
9. **Poradnia Psychologiczna Inspektoratu Szkolnego m. st.** Warszawy, ul. Otwocka 3 (gmach szkolny), tel. 10-13-41. Ośrodek Opieki nad Młodzieżą, kończącą szkoły powszechnej w rejonie 7-mym i częściowo w 5-tym. Współpraca ze szkołami powszechnemi dla celów poradnictwa szkolnego i zawodowego. Badania wszystkich siódmych oddziałów na terenie Pragi, Pelcowizny, Targówka i Grochowa.

10. **Poradnia zawodowa przy Oddziale Warsz. Z. N. P.** (ul. Dobra 6), Ośrodek Opieki nad Młodzieżą, kończącą szkoły powsz. w rejonie II i częściowo V-tym. Poradnictwo szkolne i zawodowe.

11. **Poradnia Warszawska Stow. „Służba Obywatelska"** prowadzi następujące prace: 1. Preorjentację zawodową wśród młodzieży kończącej szkoły powszechne, ewentualnie gimnazja. 2. Badanie inteligencji i uzdolnień zawodowych oraz udzielanie rad w wyborze zawodu i drogi kształcenia tejże młodzieży. 3. Badania selekcyjne kandydatek do państwowych szkół zawodowych żeńskich, oraz opiekę psychologiczną w tych szkołach.

Dla celów preorjentacji zawodowej Warszawska Poradnia opracowała film zawodoznawczy obejmujący 12 zawodów, film ten ilustruje pogadanki o zawodach wygłaszane dla absolwentek szkół powszechnych objętych przez Poradnię. Kopję filmu przeznaczono na prowincję i szereg miast stale co rok sprowadza ten film. Dla miejscowości nie posiadających aparatury kinowej sporządzono specjalne przezrocza taśmowe filmu i wraz z aparacikiem projekcyjnym Poradnia wypożycza bezpłatnie szkołom te kopje.

Opracowano również w Poradni Warszawskiej broszury — monografje zawodów, wydano cz. I zawody rękodzielnicze, cz. II zawody społeczno-wychowawcze oraz cz. III zawody biurowo-handlowe, w przygotowaniu cz. IV zawody gospodarcze. Poradnia Warszwaska jest zarazem Centralą sieci Poradni Zawodowych stow. „Służba Obywatelska", której placówki znajdują się w Poznaniu, Katowicach, Wilnie, Toruniu i Grudziądzu.

Adres Poradni: Warszawa, Wspólna 81. Tel. 845-27.

12. **Miejska Pracownia Psychotechniczna** przy Inspektoracie Szkolnictwa Zawodowego Wydz. IX Oświaty i Kultury, Szpitalna 10, tel. 2.23-76, czynna codziennie od 8—3, w soboty od 8—1½, prowadzi:

1. badania selekcyjne do szkół zawodowych miejskich,
2. badania poradnicze w publicznych szkołach powsz.,
   a) dla **wszystkich** dzieci VII-go oddz., uczęszczających na t. zw. przysposobienie zawodowe,

b) dla dzieci VII-go oddz., uczęszczających do szkół specjalnych, oraz

c) w miarę możności dla dzieci VII-go oddz. niepodpadających pod grupę a i b.

13. **Zakład Psychologiczny przy Państwowej Szkole Budownictwa i Państw. Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki,** ul. Wspólna 81. Tel. 8-38-24. Zgłoszenia od godz. 13 do 15-tej.

14. **Z Biura Porad Szkolnych Rady Szkolnej.**

Istniejące od czterech lat przy Radzie Szkolnej Biuro Porad Szkolnych dopomaga zdolnej a niezamożnej młodzieży, kończącej szkoły powszechne, w uzyskaniu dalszej bezpłatnej nauki przez umieszczanie w gimnazjach i szkołach zawodowych różnych na miejscach zaofiarowanych przez szkoły prywatne i miejskie. Wybór kandydatów na te miejsca oparty jest na opinji Rady Pedagogicznej Szk. Powszechnej, wyniku badań psychologicznych oraz wywiadzie Opieki Szkolnej, stwierdzającym niezamożność ucznia.

Na rok szkolny 1933/34 uzyskano od szkół przeszło 200 miejsc bezpłatnych i ulgowych, co pozwoliło na umożliwienie odpowiedniej liczbie młodzieży zdolnej a biednej dalszej nauki w takim kierunku, w jakim uzyskuje zamiłowania i uzdolnienia. Poza tem, podobnie jak w roku ubiegłym przeprowadzono badania psychologiczne nad inteligencją uczniów 7-ych klas szkół powszechnych. Zbadano ogółem 700 uczniów i uczenic.

Obecnie Biuro Porad Szkolnych stara się o uzyskanie miejsc na rok szkolny 1934/35 i przyjmuje zgłoszenia kandydatów z pośród tegorocznych abiturjentów szkół powszechnych. Ze względu na ograniczoną ilość miejsc, każda szkoła powszechna może otrzymać tylko jedno bezpłatne i parę ulgowych miejsc dla swoich uczniów.

Biuro czynne jest codziennie w godzinach 9—11 w lokalu Rady Szkolnej (ul. Królewska 23, tel. 583-49).

15. **Poradnia Zawodowa Towarzystwa Pantronat nad polską Młodzieżą Rzemieślniczą i Przemysłową,** Widok 12 m. 2, tel. 222-38.

16. **Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy dla Młodocianych,** Rymarska 2/4.

Kronika i komunikaty.

SZKOŁA IM. J. SMULIKOWSKIEGO.

W dn. 5 maja r. b. odbyła się uroczystość nadania szkole Nr. 34 (Dobra 41), im. niedawno zgasłego śp. Juljana Smulikowskiego. W uroczystości udział wzięli przedstawiciele Ministerstwa Oświaty, Kuratorjum, Inspektoratu szkolnego, Rady Szkolnej, Zarządu Gł. Związku, przedstawiciele oraz poczty sztandarowe szkół sąsiednich.

Zebranych powitał kier. szkoły, kol. Sawicki. O Patronie szkoły mówili pp.: prezes Rady Szkolnej inż. J. Grabowski oraz kol. Zygmunt Nowicki, viceprezes Zarządu Głównego Z. N. P.

Przemówienie Prezesa Rady Szkolnej.

„Wszystko da się zmierzyć, ocenić, porównać. Tylko wobec wszechobejmującej miłości stoimy bezradni. Bo jakże tu porównywać i z czem żywot człowieka, dla którego treścią życia była miłość, a istnienie tu na ziemi, nigdy nie ustającą, a niezamącenie radosną ofiarą?

Taki człowiek zjawia się wśród nas jak błogosławieństwo, jest żywem stwierdzeniem krzepiącej prawdy, że dusza ludzka jest zdolna przybrać kształt tak niewysłowienie doskonały. Roztacza on dokoła siebie i przepaja tych, co z nim obcują, słoneczną wiarę w wartość człowieka, jest siewcą radości i głębokiego piękna życia.

Człowiek, którego imię nadajemy dziś tej szkole, był właśnie wyrazem tej doskonałej miłości i wcieleniem bezgranicznego poświęcenia. Kochał Ojczyznę. Pracuje dla niej od lat chłopięcych. Zrazu w organizacjach młodzieży, później w Strzelcu, Legjonach, bierze udział w obronie Lwowa. Po odzyskaniu niepodległości jest posłem do wszystkich sejmów. Niema sprawy, istotnie związanej z dobrem Rzeczypospolitej, której nie poświęcałby swych sił, a zawsze z całkowitem oddaniem się. Bo Polska, niepodległość jej najpierw, a później jej wielkość i potęga — to jedna miłość tego człowieka.

— A druga — to wy, dzieci. Juljan Smulikowski był nauczycielem. Został nim z głębokiej miłości do dziecka polskiego.

Wierzył, że taką będzie Polska, jakiemi wy będziecie, dzieci polskie. Miłość Ojczyzny zespoliła się w jedno w jego sercu z miłością do was, którzy jesteście tej Ojczyzny przyszłością. I tej to przyszłości Polski ofiarował siebie. Ten nigdy niestrudzony pracownik całe swe życie oddał wam, dzieci, poświęcił nauczycielowi polskiemu co wasze dusze kształci i urabia, złożył w ofierze Polsce, jej potędze i wielkości, którą waszemi wysiłkami chciał uczynić jeszcze większą i potężniejszą.

Żył on zawsze dla Polski, dla was, dzieci, dla każdego, komu mógł wyświadczyć dobro, do czyjego szczęścia mógł się przyczynić. Istniał dla niego każdy człowiek, potrzebujący jego pomocy, czy troski. Nie istniał tylko on sam, nie dostrzegał siebie nigdy. Nigdy nie zatroszczył się o siebie. A przecież śmierć chodziła za nim krok w krok przez lata całe. Zwodził ją przechytrze, udawał, że jej nie spostrzega, poto, aby mógł bez oglądania się na siebie czynić dobrze, zapamiętywać się w dobrem, co było treścią życia tego człowieka. Do ostatnich chwil, gdy prawie już gościem tylko był na ziemi, gdy choroba czyniła z niego prawdziwego męczennika, nie przestawał się troskać o was, o wasze, dzieci, sprawy. Wypytywał się najszczegółowiej o to, jak was się dożywia w szkołach, jak spędzacie czas na kolonjach zimowych, cieszył się, że pojedziecie na lato na wieś.

I to pragnę wam jeszcze powiedzieć o tym człowieku bożym. Był on zawsze słoneczny, uśmiechnięty, pełen wewnętrznego wesela. I czyż mogło być inaczej? Czyż istnieje niezawodniejsze źródło szczęścia na ziemi, niż miłość rzeczy wielkich, tak potężna, że w niej się unicestwia człowiek?

Człowiekiem miłości aż do zupełnego zaparcia się samego siebie był ten, który od dziś swojem imieniem będzie opromieniał waszą szkołę, dzieci!"

HISTORJA SZKOŁY NR. 34.

Dwa tylko budynki, przeznaczone specjalnie dla szkół powszechnych odziedziczyła Warszawa po zaborach. Jednym z tych budynków jest gmach przy ul. róg Dobrej i Drewnianej. Wybudowano go w roku 1907 i oddano do użytku kilkunastu szkółkom początkującym, które w czasie wojny światowej funkcjonowały pod nadzorem okupantów niemieckich i władz

miejskich. W roku 1917 zostały podporządkowane państwowym władzom szkolnym polskim i połączone, zgodnie z organizacją polskich szkół powszechnych, w jedną całość. W czasie najazdu bolszewików, lokal szkoły został zajęty przez władze wojskowe na szpital, a część personelu poszła do szeregów obrońców kraju. Po odparciu najazdu i likwidacji szpitala, szkoła wróciła do swego lokalu, dzieląc go wobec masowego napływu młodzieży i braku lokalów szkolnych w Warszawie z popołudniową szkołą Nr. 86.

Szkoła Nr. 34 była jedną z pierwszych szkół polskich, wypuszczała młodzież kończącą pełne 7 oddziałów. Ukończyło ją 766 chłopców, z których wielu utrzymuje dotychczas kontakt ze szkołą. W roku 1931 połączono ją ze szkołą Nr. 86, likwidując tę ostatnią. Obecnie liczy szkoła 20 nauczycieli, 22 klas i 1556 dzieci.

Ś. p. Juljan Smulikowski często gościł w murach szkolnych, biorąc udział w licznych zebraniach nauczycielskich, stąd też po szkole, w której sam pracował, był najbardziej związanym ze szkołą Nr. 34, zwłaszcza, że wśród personelu szkoły znalazło się kilku działaczy organizacyjnych, którzy z nim bezpośrednio współpracowali i znali zbliska ogrom jego pracy, zasług i kryształową bezinteresowność w służbie umiłowanych ideałów. Motywy te skłoniły Radę Pedagogiczną do wystąpienia o nadanie szkole Jego Imienia.

Doskonałem uzupełnieniem tej tak podniosłej uroczystości były pieśni, odśpiewane przez chór międzyszkolny pod kierownictwem kol. Tadeusza Mayznera. Warszawa może być dumna ze swego chóru. Należy wszystko uczynić, by chór ten był odpowiednio wykorzystany, spopularyzowany i doceniony przez czynniki urzędowe.

W związku z uroczystością należy nadmienić, że ś. p. Juljan Smulikowski jako członek Rady Szkolnej dążył do tego, by szkoły warszawskie miały swoich patronów, by w ten sposób nie nazywać szkół ich numeracją. Nie kto inny, jak Zmarły gorąco występował w Radzie Szkolnej za utrzymaniem skromnej pozycji w budżecie Rady na wydatki, związane z chórem międzyszkolnym.

Niechże szkoła imieniem tak drogiego nam Kolegi rozwija się jaknajlepiej, przysparzając Stolicy dzielnych naśladowców jej Patrona.

ZMIANY W RADZIE SZKOLNEJ.

Na miejsce przedstawicieli b. Rady Miejskiej obecny Zarząd m. st. Warszawy wyznaczył do Rady Szkolnej jako swych przedstawicieli: pp. J. Kuklińską, T. Męczkowską, Ludwika Sudę, R. Tomczaka, Zb. Lepeckiego i M. Mayzla.

Na miejsce po zmarłym pośle J. Smulikowskim mianowana ma być p. Żbikowska.

W pierwszej połowie maja r. b. zwolniony został ze stanowiska dyrektora Rady Szkolnej p. Wł. Łopiński. Na jego miejsce został zaangażowany p. Groblewski.

UKONSTYTUOWANIE SIĘ ZARZ. ODDZ. m. st. WARSZAWY Z. N. P.

Na posiedzeniu Zarządu Oddziału w dniu 2.V r. b. podzielono się pracą w sposób następujący:

Prezydjum stanowią:

Chróścicki Bronisław — przewodniczący, Dobraniecki Stanisław — I-szy viceprzewodn., Rajewski Ludwik — II-gi viceprzew., Malanowski Piotr — sekretarz, Kiełczykowski Edward— zastępca sekretarza, Juszczyk Józef — skarbnik, Okołowicz Mieczysław — zastępca skarbnika.

Poszczególne sekcje objęli:

Sekcja Samorządowa — przew. kol. Jastrzebski Jan, Sekcja Wczasów — przew. kol. Wyrobiec Stefan, Sekcja Szk. Średnich — przew. kol. Rajewski Ludwik, Sekcja Szk. Zawodowych — delegat Zarządu Leszek Jan, Sekcja Szk. specjalnych — delegat Zarządu Rysiński Jan, Sekcja Pedagogiczna — przewodn. Chróścicki Bronisław, Sekcja Szk. Prywatnych — delegat Zarządu — Sawicki Zenon, Sekcja Kierowników — delegat Zarządu Ciesielski Piotr, Sekcja Rob. i Rysunku — delegat Zarządu Snopek Wiktor, Sekcja Spółdzielcza — delegat Zarządu Jankowski Feliks, Sekcja Przedszkoli — delegat Zarządu Sękowska Lucyna, Sekcja prasowa, Red. „Głosu Warszawskiego" — Dobraniecki Stanisław, Sekcja Delegatów

Szkolnych — przewodn. Chróścicki Bronisław, Sekcja Wychowania Fizycznego — delegat Zarządu Zygler Tadeusz, Poradnia Pedagogiczna delegat Zarządu — Lewandowski Zygmunt. Bibljotekę prowadzić będzie kol. Okoniewska. Świetlicę prowadzić będą kol. kol. Wierciochowska D., Wysocki P. i Kiełczykowski Edward.

Gospodarzem Oddz. został kol. Wyrobiec Stefan. Pozostali członkowie Zarządu współpracować będą z Sekcją Pedagogiczną w jej podsekcjach.

Walne Zgromadzenie.

W dniu 3. VI. odbędzie się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Oddz. m. st. Warszawy Z. N. P. z następującym porządkiem dziennym: 1. Odczytanie protokółu. 2. Wytyczne nowego Statutu. 3. Wybory Delegatów na Walny Zjazd. 4 O bezpłatne nauczanie w nowej Konstytucji. 5. Dyskusja. 6. Wolne wnioski.

Miejsce obrad: ul. Karowa 31.

Początek: o godz. 9 w pierwszym, o 10 w drugim terminie.

PRZERWA.

Od dn. 9 do 21 lipca z powodu urlopu pracowniczek Kancelarja Oddz. Warsz. Z. N. P. będzie nieczynna.

KSIĄŻKI DLA DZIECI Z KRESÓW.

Szkole Nr. 34 dziękujemy za nadesłane 48 książek dla dzieci z Kresów. Przypominamy innym szkołom nasz apel w tej sprawie z poprzedniego numeru „Głosu Warszawskiego".

WYNIKI KWESTY ULICZNEJ.

Uliczna zbiórka przeprowadzona przez Radę Szkolną na kolonje i półkolonje dała dochodu 2.750 zł.

Ś. P.

JÓZEF BABIŃSKI

lat 53

nauczyciel szkoły 128

zmarł nagle w dn. 3 maja r. 1934.

Opuścił nas stary Związkowiec, oddany dziatwie pedagog, jeden z najlepszych kolegów.

Cześć Jego pamięci!

ODPOWIEDZI REDAKCJI:

Kol. kol. z „białej listy". Oświadczenia Wasze otrzymaliśmy. Darujcie, że „sprostowań" nie zamieszczamy.

Kol. Z. W. Tak, to nie opinja Redakcji „Robotnika", to głos „nadesłany". Wykorzystamy niezawodnie.

Kol. W. Cz. w Bądkowie. Dziękujemy. Pozdrowienia!

M. K. J. — Tak, jak w r. ub.

To i Owo.

JEST WYJŚCIE!...

Gdy budżet na oświatę jest trzykrotnie mniejszy, niż być powinien; gdy pół miljona dzieciaków powiększa sporą już armję analfabetów, gdy nauczyciel 15 minut traci na sprawdzanie listy obecności, a rok cały na zapamiętanie aż tylu imion i nazwisk wychowanków swej klasy. (Dlaczego nie kompanji?) Gdy przy 10 warsztatach dwuosobowych, 10 probówkach sadzamy 60 chciwych wiedzy (nowa interpretacja „szkoły pracy"), — nie godzi się pominąć projektu, który niewątpliwie zdystansuje dotychczasowe pomysły oszczędnościowe.

1-o Należy pójść za głosem szerokich rzesz rodzicielskich i usunąć ze szkoły wszelkie te robótki, malowania, śpiewania i gimnastyki! Wiadomo, że na jednej radlinie kartofli zmieści się tylko jeden kopacz, przy jednym pługu — tylko jeden oracz. A w szkole? Oszczędzi się już 8—10 godzin na oddziale!

2-o Powrócić (przyznać się, żeśmy od tego nie odchodzili) do metody wykładowej i nie marnować drogocennych (wg. nowej ustawy) słów nauczyciela dla garstki 60-rga dzieci. Słuchaczy może być 200 i 300, tyle, ile sala pomieści. Dlaczego np. tej samej lekcji historji nie może wysłuchać, nauczyć się 300—400. Wystarczy tylko ułożyć odpowiedni plan dla klas równoległych z tej samej szkoły i szkół sąsiednich. (Chodziliśmy na fizykę, roboty, dlaczego nie możemy chodzić na polski, historję do innych szkół!) Mamy przecież takie sale gimnastyczne, w których zmieści się kilkaset dzieci, można śmiało zamienić te sale na wykładowe sale rejonowe. Z wypracowaniami, a raczej z ich poprawianiem byłoby może trochę kłopotu, lecz i tu wyjście oszczędnościowe znaleźć można. Wystarczy ustanowić t. zw. poprawiaczy (Studenci, bezrobotni nauczyciele, dziennikarze bezrobotni, literaci małopoczytni i t. p.), którzyby kolejno obchodzili poszczególne szkoły, poprawiając wypracowania uczniowskie.

W związku z proponowaną reformą należałoby przytem stanowczo powiększyć dotychczasowy metraż izb szkolnych, a w razie niemożności dokonania przeróbek, należałoby zastosować megafony, któreby wykład z jednej sali przenosiły do innych sal. Inowacja ta stanowczo opłaciłaby się, szczególnie, jeśli telewizja wyjdzie z powijaków radjowych.

A że na to wszystko sarkać będą różni „spece" od psychologji, dydaktyki i metod XX wieku to sprawa trzeciorzędna! Tu chodzi o inny postęp. Tempo współczesnego życia jest tak szybkie, że na dociekania, rozumowania, dyskusje niema czasu. Człowiek nowego stulecia, to człowiek umiejący słuchać i wykonywać! Dość już tych ceregieli z „indywidualizmami, osobowościami". Jak kryzys — to kryzys. Zamykać seminarja, nie otwierać pedagogjów — złożyć ofertę na dostarczenie (choćby dla Argentyny) kilkudziesięciu tysięcy nauczycieli polskich obojga (z przewagą jednej) płci, którzy tam napewno się przydadzą!

Odrzućmy raz wreszcie półśrodki w postaci 60 dzieci, trzech klas, 31 godzin pracy na nauczyciela, w postaci nowego Statutu dla szkół powszechnych itp. Jedynie moje „wyjście" jest realne, to też bezinteresownie składam je w darze komu należy.

Ref.

WYKAZ FIRM

w których członkowie Oddziału Warszawskiego Związku N. P. mogą otrzymywać towary na raty:

1. **Herse Bogusław** — Marszałkowska 150.
2. **Bracia Jabłkowscy** — Bracka 25.
3. **Węgierski Stan.** — (Mag. bław.) Marszałkowska 64.
4. **Tarnowski Jan** „ „ Marszałkowska 133.
5. **Efraim M.** — (wełny, jedw., koron.) Marszałkowska 125 i Długa 50
6. **Cwejko I.** — (wełny, jedw., koronki) Bielańska 23.
7. **Margot** — (konf. damska) — Wierzbowa 8, m. 2.
8. **Szyszko E.** — (konf. damska i dziec.) Marszałkowska 99.
9. **Zjednoczone Składy Sukna** (skład fabr. sukna) — Bielańska 15.
10. **Renée** (konf. damska) — Chmielna 15.
11. **Biłowicka** (konf. dziec.) — Marszałkowska 91.
12. **Fuchs** (trykotaże) — Nalewki 2, Marszałkowska 80.
13. **H. Lehr** (Skład futer) — Marszałkowska 130.
14. **Centrala Obuwia** — Krucza 25.
15. **Dobrobut** — Chmielna 27, Nowy-Świat 41.
16. **Obremski H.** (mag. obuwia) — Senatorska 27.
17. **Waszkiewicz** (prac. kraw.) — Nowogrodzka 14, tel. 271-41.
18. **B-cia Giowanoli** (pracownia krawiecka męska) — Złota 4, m. 10.
19. **Zając** (prac. kraw.) — Śniadeckich 16.
20. **Fraget** (wyr. srebrne i platery) — Marszałkowska 64.
21. **Zegrze J.** (skł. jubil.-zegarm.) — Nowy-Świat 30.
22. **Węgloblok** (skład węgla) — Ordynacka 11.
23. **Silemin** „ „ — Mazowiecka 2.
24. **Nasza Księgarnia** (książki) — Ś-to Krzyska 18.
25. **Radjo-Jar** (aparaty fotogr. i radjowe) — Nowy-Świat 50.
26. **Ruszkowski** (mag. obuwia) — Sienna 8.
27. **Grimm Sukc. i Kamiński** (gramofony) Rymarska 7.
28. **Parker** (wieczne pióra) — Kancelarja Oddz. Warsz.
29. **Majchrzak Wacław** (pracownia krawiecka damska) — Wspólna 6 m. 21
30. **Bracia Pakulscy** (towary kolonjalne) —
    filje: Bracka 22, Marszałkowska 110, Marszałkowska 57, Raszyńska 15.
31. **Halina** (pracownia gorseciarska) — ul. Chmielna 27.
32. **Stadjon** (skłdnica sportowa) — Królewska 31.
33. **Dütz B.** (magazyn bławatny) — Nowy Świat 33.
34. **Porembski B.** (kilimy) - Nowy Świat 19.
35. **Kierska Marja** (lekarz-dentysta) — Chmielna 2, m. 9
36. **Dagajew Czesława** (lekarz-dentysta) — Złota 42, m. 6.

Członkowie Oddziału Warszawskiego Zw. N. P. otrzymują „Głos Warszawski" bezpłatnie.

Prenumerata „Głosu Warszawskiego" wynosi: rocznie 5 zł., półrocznie 3 zł., numer pojedyńczy — 50 gr.

Cena ogłoszeń: Cała strona 100 zł. 1/2 str. 50 zł. 1/4 str. 30 zł. 1/8 str. 15 zł. Drobne po 10 gr. za wyraz.

Redaktor odpowiedzialny oraz wydawca z ramienia Zarządu Oddziału Warszaw. Zw. N. P.— *STANISŁAW DOBRANIECKI.*

Zakłady Graficzne „LITART" Sp. z o. o. Warszawa.